

Voortgangsrapportage Gezonde School 2023

**Tussentijdse evaluatie van het
Meerjarenprogramma Gezonde School 2021 – 2024**

Colofon

In opdracht van

De stuurgroep van het programma Gezonde School, namens het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de PO-Raad, VO-raad, MBO raad en GGD GHOR Nederland.

Opgesteld door

Maike Koning, Claire Borst (RIVM). Contact: maaike.koning@rivm.nl

Met dank aan: alle projectleiders en medewerkers Gezonde School.

april 2024

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de opdrachtgever.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Afkortingen en woordenlijst	7
1. Inleiding	8
1.1 Opdracht	9
1.2 Leeswijzer	9
1.3 Strategische doelen Gezonde School 2021-2024	10
1.4 Gegevensverzameling	11
1.5 Analyse	11
2. Resultaten	14
2.1 Werken met de Gezonde School-aanpak	14
2.2 Inspiratie en mogelijkheden bij Gezonde School	25
2.3 Blijvend aan de slag met de Gezonde School-aanpak	30
2.4 Optimaliseren van netwerk en trainingsaanbod professionals	34
2.5 Verankering in lokale en regionale netwerken en beleid	42
2.6 Legitimiteit van het programma	46
3. Conclusies en aanbevelingen	51

Samenvatting

Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM. Het jaar 2023 is het derde programmajaar van het meerjarenprogramma Gezonde School 2021-2024. In opdracht van de samenwerkende partijen en op verzoek van de financierende ministeries VWS en OCW zijn uitgevoerde activiteiten en resultaten van het programmajaar 2023 bij elkaar gebracht. Om dit programma te ondersteunen zijn er stimuleringsregelingen beschikbaar, zoals het ondersteuningsaanbod en de stimuleringsregeling Relaties en Seksualiteit. Deze voortgangsrapportage geeft inzicht in de voortgang van te behalen programmaresultaten in 2024.

Leidend voor de voortgangsrapportage zijn de zes strategische doelen zoals deze in 2020 zijn vastgesteld, waarbij doel 1 het strategisch hoofddoel betreft. Deze is in 2020 vastgesteld als zijnde: *eén-derde van alle schoollocaties in Nederland werkt eind 2024 met de Gezonde School-aanpak*. Omdat in 2021 deze hoofddoelstelling voor 2024 reeds is behaald, wordt vanaf 2023 op een bijgestelde hoofddoelstelling gericht: 40% van alle scholen in het primair, speciaal, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs werkt met de Gezonde School-aanpak in 2024. Aan alle projectleiders van het programma Gezonde School is eind 2023 informatie opgevraagd op de subdoelen en indicatoren behorende bij deze doelen. Deze informatie is enerzijds beschrijvend of kwalitatief en anderzijds kwantitatief. Het kwantitatieve gedeelte is merendeels afkomstig uit het Content Management Systeem van www.mijngezondeschool.nl, zoals ingevoerd door scholen bij aanvraag, toekenning en verantwoording van regelingen en de aanvraag of verlenging van vignetten. Ook is kwantitatieve informatie afkomstig uit de evaluaties van het professionaliseringsaanbod.

Hieronder worden kort de resultaten per strategisch doel weergegeven:

1. 40% van alle schoollocaties in Nederland werkt eind 2024 met de Gezonde School-aanpak

In 2023 is het aantal scholen dat in Nederland werkt met de Gezonde School-aanpak voor het tweede jaar op rij gestegen. Inmiddels werkt 43% van het totaal aantal scholen in het primair, gespecialiseerd en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland met deze aanpak.

2. Steeds meer scholen in het primair-, gespecialiseerd-, voortgezet- en middelbaar beroeps onderwijs vinden bij Gezonde School inspiratie en mogelijkheden om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan

Op basis van de brede uitvraag die in 2022 is gedaan over de inrichting van processen en regelingen van Gezonde School, zijn er verbeteringen doorgevoerd voor de regelingen 2023-2024. Deze verbeteringen lagen er vooral op het terrein van communicatie, zoals het aanbieden van voorlichtingsbijeenkomsten en materialen over de regelingen. In 2023 is een online campagne gevoerd voorafgaand en tijdens de openstellingsweken. Dit was met succes, nooit eerder zijn er zoveel aanvragen gedaan voor de regelingen. De stijging in belangstelling voor de regelingen kan geïnterpreteerd worden als 'meer scholen vinden het programma Gezonde School en willen graag aan de slag met de Gezonde School-aanpak'.

3. Wanneer scholen werken aan gezondheidsbevordering dan doen zij dit planmatig, structureel en integraal, waardoor zij blijvend aan de slag zijn met gezondheidsbevordering

Het aantal geldige vignetten is ten opzichte van 2022 iets afgenomen. Het aandeel scholen dat het vignet heeft verlengd is daarentegen toegenomen. Ook zijn er meer scholen die aangeven belangstelling te hebben voor deelname aan een van de regelingen. Met name het aantal scholen met een geldig themacertificaat voor het thema 'Voeding' is in 2023 opvallend afgenomen. Daarentegen is het aantal themacertificaten voor het thema 'Relaties en Seksualiteit' juist toegenomen. In 2023 is veel aandacht geweest voor de inzet van Gezonde School-activiteiten. 84% van de scholen dat meedoet aan één van de regelingen zet er minstens één in. Eind 2023 waren er 378 Gezonde School-adviseurs actief bij de 25 GGD-en. Scholen die meedoen met het ondersteuningsaanbod en de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit zijn tevreden tot zeer tevreden over de begeleiding van de Gezonde School-adviseurs.

4. Het netwerk aan professionals die op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is in omvang toegenomen en het trainingsaanbod voor deze professionals is geoptimaliseerd

Het professionaliseringsaanbod Gezonde School is in 2023 doorontwikkeld op basis van behoefte en wetenschappelijke inzichten. Het aanbod wordt nog steeds goed gewaardeerd door de Gezonde school-adviseurs en de Gezonde school-coördinatoren. De samenwerking en afstemming in de regio met JOGG gaat goed. De intensievere samenwerking met de post-HBO opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School (SSGS) zal op lange termijn bijdragen aan meer professionals in het onderwijs met kennis van het werken aan en het belang van een gezonde leefstijl van leerlingen en studenten, en er ligt een advies om dit uit te breiden naar het voortgezet en middelbaar onderwijs.

5. Het programma Gezonde School is steviger verankerd in het lokale en regionale gezondheidsbevorderingsbeleid en in bijbehorende bestaande structuren en netwerken

In de meerderheid (85%) van de Nederlandse gemeenten zijn een of meerdere scholen met een vignet Gezonde School. Diverse activiteiten vinden vanuit het programma plaats in de ondersteuning naar Gezonde School-adviseurs. Er zijn producten ontwikkeld om lokale borging te versterken waarbij de GGD een belangrijk rol speelt. Ook wordt steeds duidelijker dat Gezonde School-adviseurs een centrale rol vervullen in gezondheidsbevordering op school. Echter uren en capaciteit varieert enorm per GGD waardoor gewenste inzet niet altijd en overal mogelijk is.

6. De legitimiteit van het programma - als hét kanaal richting het onderwijs als het gaat om het bevorderen van een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers - is eind 2024 vergroot

Het programma Gezonde School heeft gedurende het jaar gevraagd en ongevraagd advies gegeven of meegedacht met landelijke en regionale initiatieven, bedrijven en organisaties. Gelijk voorgaande jaren is ook in 2023 de Gezonde School-aanpak, het professionaliseringsaanbod, de website en de themacertificaten wederom verbeterd. Hiervoor zijn nieuwe wetenschappelijke

inzichten van de landelijke kennisinstituten, eigen literatuuronderzoek en dataverzameling bij scholen en GGD-en gebruikt.

In de voortgangsrapportage van het programmajaar 2022 zijn aanbevelingen opgenomen voor de optimalisatie van het programma. Een aantal van deze aanbevelingen is daadwerkelijk omgezet in acties in 2023, andere aanbevelingen komen omwille van financiering en planning pas in 2024 aan bod. Het programma laat via deze rapportage zien dat er ook in 2023 op alle strategische doelen activiteiten zijn ondernomen die bijdragen aan het behalen van het strategisch hoofddoel in 2024. Wel is voor sommige doelen de meetbaarheid een uitdaging. Hier zal in 2024 goed naar gekeken moeten worden.

Afkortingen en woordenlijst

Definitie van 'ronde': in dit rapport wordt het woord 'ronde' gebruikt voor een ronde van het ondersteuningsaanbod met de looptijd van een schooljaar en voor een periode van 1 tot 1,5 jaar voor de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. Dus 'ronde 2023' betreft de uitvoering van het ondersteuningsaanbod in het schooljaar 2022-2023. Ronde 1 van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is van start gegaan in het najaar 2019, ronde 2 in het voorjaar van 2020 en zo verder. In dit rapport wordt vaak gerefereerd aan scholen, hiermee worden schoollocaties bedoeld. De schoollocaties identificeren zich met een BRIN-nummer¹ en een locatiecode. In deze rapportage worden termen zoals 'school' en 'schoollocaties' omwille van de leesbaarheid door elkaar gebruikt.

In dit rapport worden de volgende afkortingen gebruikt:

AiG	Alles is Gezondheid
EZK	ministerie van Economische Zaken en Klimaat
FVGW	stimuleringsregeling Fit Veilig en Gezond Werken
GSA	Gezonde School-adviseur (werkzaam bij GGD)
GSC	Gezonde School-coördinator (werkzaam op de school)
hbo	hoger beroepsonderwijs
IenW	ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IVN	Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht
JLE	Jong Leren Eten
LNV	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
NJi	Nederlands Jeugdinstituut
NPA	Nationaal Preventie Akkoord
NPO	Nationaal Programma Onderwijs
OCW	ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OKO	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
po	primair onderwijs
pabo	pedagogische academie voor het basisonderwijs
SES	sociaal-economische status
go	gespecialiseerd onderwijs
SSGS	Specialist Sportieve en Gezonde School - Post-hbo opleiding voor de pabo
SZW	ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
vo	voortgezet onderwijs
VSG	Vereniging Sport en Gemeenten
vgo	voortgezet gespecialiseerd onderwijs
VWS	ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

¹ Alle onderwijsinstellingen in Nederland krijgen een nummer van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap. Dit heet het BRIN-nummer of ook wel BRIN-code. Het staat voor Basisregistratie Instellingen.

1. Inleiding

Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM. Vanaf de start in 2017 zijn de inspanningen van het programma geclusterd in verschillende programmaonderdelen, namelijk de projecten. Aan deze projecten werken verschillende projectteams, die bestaan uit een verantwoordelijk projectleider, projectmedewerkers, beleidsadviseurs en projectondersteuners en/of -assistenten. Deze projectstructuur blijft ook in de nieuwe programmaperiode gehandhaafd (2021-2024). Er zijn vier type projecten te onderscheiden:

- Projecten die de basisfuncties ter versterking van de basis aanpak voor gezondheidsbevordering op scholen betreffen; Gezonde School-aanpak (Aanpak), kwaliteitskeurmerk (Vignet), Deskundigheidsbevordering (DB) en Digitale ondersteuning (Website)
- Projecten die de stimuleringsregelingen betreffen; Ondersteuningsaanbod Gezonde School (OA), Watertap, Jong Leren Eten (JLE) en Gezond, Veilig Werken (GVW).
- Projecten die de programma-brede werkzaamheden betreffen; Communicatie, Samenhang en aansturing en Monitoring en evaluatie.
- Projecten die ontwikkelopgaven van de jaarplannen betreffen; zoals bijvoorbeeld Regionalisering, Procestool en Gezonde School Academie. Dit zijn gedeelde opgaven voor meerdere projecten, die wel projectmatig worden aangepakt.

Eind 2019 is het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit van start gegaan onder de paraplu van het landelijke programma Gezonde School. Dit stimuleringsprogramma kent eveneens een aantal projecten; Stimuleringsregeling GR&S, Communicatie en Digitale ondersteuning GR&S, Deskundigheidsbevordering GR&S, Maatregel 7 GR&S en Monitoring en Verantwoording GR&S.

In het nationaal preventieakkoord is de ambitie geformuleerd dat een gezonde leefstijl in 2040 onderdeel moet zijn van het DNA van het onderwijs. Om dit te bereiken moet in 2040 op alle scholen een Gezonde School-coördinator actief zijn². Scholen worden o.a. gestimuleerd om gebruik te maken van het ondersteuningsaanbod Gezonde School om deze ambitie te realiseren. Dit heeft er onder andere aan bijgedragen dat steeds meer scholen in Nederland aan de slag gaan met de Gezonde School-aanpak. Daarnaast is er een intensivering voor Welbevinden beschikbaar gesteld, aansluitend bij de landelijke aanpak 'Mentale gezondheid: van ons allemaal'. De voortgang op deze intensivering is opgenomen in het hoofdstuk Resultaten bij Doel 4.

Het jaar 2023 is het derde programmajaar van het meerjarenprogramma Gezonde School 2021-2024. In opdracht van de samenwerkende partijen en op verzoek van de financierende ministeries VWS, OCW, SZW en LNV zijn uitgevoerde activiteiten en resultaten van het programmajaar 2023 bij elkaar gebracht. Deze voortgangsrapportage geeft inzicht in de voortgang van te behalen programmaresultaten in 2024.

² Nationaal Preventie Akkoord, 2020

1.1 Opdracht

Aan het einde van ieder programmajaar verantwoordt Gezonde School de activiteiten en resultaten van het programma naar de vier betrokken ministeries (VWS, OCW, SZW en LNV) en de samenwerkingspartners. Het rapport geeft antwoord op de vraag wat de opbrengsten zijn van het programma Gezonde School in relatie tot de strategische doelen van het meerjarenplan en het geldende jaarplan en beschrijft de voortgang op deze doelen in het licht van de gewenste resultaten in 2024. Evaluatie van additionele projecten, impulsen of financieringsvormen buiten de reguliere opdracht voor het Programma Gezonde School vallen buiten deze rapportage.

1.2 Leeswijzer

De voortgangsrapportage van het programmajaar 2023 is opgebouwd rond de strategische doelen van het meerjarenplan Gezonde School 2021-2024 en enkele doelen van de flankerende regelingen 'Lekker naar Buiten!' van het programma Jong Leren Eten en Gezond en Veilig Werken. In hoofdstuk 1 wordt de werkwijze van de verantwoording op de verschillende doelen uiteengezet. In hoofdstuk 2 zijn de in 2023 ondernomen activiteiten en (voorlopige) resultaten van elk strategisch doel beschreven per paragraaf. In hoofdstuk 3 volgt de conclusie van de evaluatie en de aanbevelingen die daaruit volgen. Uitleg van de gebruikte afkortingen in deze voortgangsrapportage staan op pagina 7.

1.3 Strategische doelen Gezonde School 2021-2024

In het meerjarenplan zijn zes strategische doelen vastgesteld, waarbij doel 1 het strategische hoofddoel is. Deze strategische doelen zijn verder uitgewerkt in operationele doelstellingen en indicatoren in de Evaluatiematrix behorende bij het meerjarenplan.

- Doel 1** 40% van alle schoollocaties in Nederland werkt eind 2024 met de Gezonde School-aanpak³.
- Doel 2** Steeds meer scholen in het primair-, gespecialiseerd-, voortgezet- en middelbaar beroeps onderwijs vinden bij Gezonde School inspiratie en mogelijkheden om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan.
- Doel 3** Wanneer scholen werken aan gezondheidsbevordering dan doen zij dit planmatig, structureel en integraal, waardoor zij blijvend aan de slag zijn met gezondheidsbevordering.
- Doel 4** Het netwerk aan professionals die op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is in omvang toegenomen en het trainingsaanbod voor deze professionals is geoptimaliseerd.
- Doel 5** Het programma Gezonde School is steviger verankerd in het lokale en regionale gezondheidsbevorderingsbeleid en in bijbehorende bestaande structuren en netwerken.
- Doel 6** De legitimiteit van het programma - als hét kanaal richting het onderwijs als het gaat om het bevorderen van een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers - is eind 2024 vergroot.

Met name bij strategisch doel 1 is gekeken naar de voortgang bij de stimuleringsregelingen het ondersteuningsaanbod en de stimuleringsregeling Relaties seksualiteit, waar nodig zijn bij het beschrijven van de resultaten van de zes strategische doelen ook resultaten van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit en van de regeling 'Gezonde School-impuls' meegenomen. Meer resultaten van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit staan vermeld in het evaluatierapport 'Evaluatie stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit Ronde 5 & ronde 6, schooljaar 2022-2023'⁴. Meer resultaten van het ondersteuningsaanbod ronde 2022 staan vermeld in het evaluatierapport 'Evaluatie Ondersteuningsaanbod Programma Gezonde School schooljaar 2022-2023'⁵. De voortgang en resultaten van de flankerende regeling 'Lekker naar Buiten!

³ Omdat in 2021 het strategisch hoofddoel voor 2024 reeds is behaald, wordt vanaf 2023 op een **bijgestelde hoofddoelstelling** gericht: 40% van alle scholen in het primair, speciaal, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs werkt met de Gezonde School-aanpak in 2024

⁴ Evaluatie Ondersteuningsaanbod Programma Gezonde School schooljaar 2022-2023 Publicatiedatum april 2024

⁵ Evaluatie stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit Ronde 5 & ronde 6, schooljaar 2022-2023 Publicatiedatum april 2024

van het programma Jong Leren Eten volgen medio 2024 in een aparte evaluatie. De regeling Gezond en Veilig Werken wordt daarnaast ook apart geëvalueerd en gerapporteerd.

1.4 Gegevensverzameling

Om een antwoord te vinden op de voortgang per strategisch doel van het meerjarenprogramma zijn diverse bronnen gebruikt.

- *Consultatie projectleiders*
Aan de projectleiders van de verschillende deelprojecten binnen het programma Gezonde School is gevraagd informatie aan te leveren op in 2020 vastgestelde indicatoren behorende bij de operationele doelen van de strategische doelen.
- *CMS Mijngezondeschool.nl*
Er zijn verschillende statistieken uit het Content Management Systeem (CMS) van Mijngezondeschool.nl gehaald om zicht te krijgen op het aantal aanvragen, toekenningen en verantwoordingen van de verschillende regelingen en vignet aanvragen.
- *Evaluatievragenlijsten van regelingen en deskundigheidsbevordering*
De evaluatievragenlijsten van de regelingen zijn afgenomen bij scholen die hun facturen willen indienen na verantwoording van de regelingen. Ook is deelnemers van deskundigheidsbevordering gevraagd om de trainingen te evalueren met een digitale vragenlijst.
- *Aanvraagformulieren voor een themacertificaat t.b.v. het vignet Gezonde School*
- *Programma evaluatie Gezonde School 2017-2020 en Voortgangsrapportage 2021*
Het evaluatierapport van de voorgaande programmaperiode en het eerste jaar van het nieuwe programma is waar mogelijk ondersteunend aan de duiding van groei en verandering.
- *Evaluatierapporten van het ondersteuningsaanbod ronde 2022 en de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 5 en 6.*

Voor de leesbaarheid is er in deze voortgangsrapportage voor gekozen om niet bij elk afzonderlijk resultaat de bron te vermelden. Wanneer er niets vermeld staat, is de bron doorgaans het CMS van Mijngezondeschool.nl, de consultatie van projectleiders en de evaluatievragenlijsten. Wanneer andere bronnen zijn gebruikt, is dit zoveel mogelijk vermeld.

1.5 Analyse

In de analyse is gekeken naar doelrealisatie: wat is de voortgang op de strategische doelen? Ten behoeve van het beschrijven van de voortgang zijn op hoofdlijnen activiteiten zoals genoemd in het meerjarenplan en het jaarplan 2023 beschreven. Er is ook gekeken naar de opbrengsten die niet specifiek in de strategische doelen stonden omschreven maar wel een bijdrage hebben geleverd in het realiseren hiervan, zoals bijvoorbeeld de samenwerking met de post-hbo opleiding Specialist Sportieve & Gezonde School.

Leidend voor de voortgangsrapportage zijn de zes strategische doelen zoals deze in 2020 zijn vastgesteld, waarbij doel 1 het strategisch hoofddoel betreft. Deze is in 2020 vastgesteld als zijnde: één-derde van alle schoollocaties in Nederland werkt eind 2024 met de Gezonde School-aanpak. Omdat in 2021 deze hoofdoelstelling voor 2024 reeds is behaald, wordt vanaf 2023 op een bijgestelde

hoofddoelstelling gericht: 40% van alle scholen in het primair, speciaal, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs werkt met de Gezonde School-aanpak in 2024. Dit wordt bereikt door⁶:

- Het percentage scholen dat in het (gespecialiseerd) primair onderwijs werkt met de Gezonde School-aanpak van 31% in 2021 te verhogen naar 35% in 2024.
- Het percentage scholen dat in het (gespecialiseerd) voortgezet onderwijs werkt met de Gezonde School-aanpak tenminste op het percentage van 52% in 2021 te behouden in 2024.
- Het percentage scholen dat in het middelbaar beroepsonderwijs werkt met de Gezonde School-aanpak van 33% in 2021 te verhogen naar 35% in 2024.

Voor het bereiken van de bijgestelde hoofddoelstelling is een gedifferentieerde aanpak gericht op alle scholen in het primair, speciaal-, voortgezet- en middelbaar (beroeps)onderwijs noodzakelijk. Hierbij is een gedifferentieerde benadering van de doelgroep om met de Gezonde School-aanpak te gaan werken van belang. Het programma werkt voor de primaire doelgroepen van ondersteunend (zorg)personeel, leraren, schoolleiders en bestuurders. De secundaire doelgroep bestaat uit partners rond de primaire en intermediaire doelgroepen, zoals gemeentelijk ambtenaren/bestuurders, JOGG-regisseurs, buurtsportcoaches, Jong Leren Eten makelaars en adviseurs eetomgeving. Zij worden bereikt via de Gezonde School-adviseurs of via landelijke organisaties/programma's zoals JOGG, Jong Leren Eten, VNG, kennispartners of Loket Gezond Leven voor gemeenten. Waar eerder het accent lag op het actief benaderen en faciliteren van de Gezonde School-coördinator, benadert en faciliteert Gezonde School vanaf 2023 alle onderwijsprofessionals meer op maat in hun rol om structureel te werken aan een gezonde leefstijl en een kwalitatief gezonde leefomgeving van hun leerlingen en studenten. In 2023 is aandacht voor meer maatwerk op drie verschillende terreinen; (1) naar onderwijssector, met als speerpunt het primair onderwijs en het mbo, (2) naar ervarenheid van scholen op het vlak van gezondheidsbevordering, en (3) naar ervarenheid van de verschillende doelgroepen met de Gezonde School-aanpak.

Met behulp van voetnoten en bronvermeldingen zijn de keuzes en berekeningen in deze voortgangsrapportage zoveel mogelijk toegelicht en verantwoord. Eén specifiek punt verdient hier een toelichting: het totaal aantal scholen in Nederland. Dit cijfer is belangrijk om het percentage scholen te kunnen berekenen dat met Gezonde School is bereikt. Het totaal aantal scholen in Nederland in het primair, gespecialiseerd en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs (po, go, vo en mbo) is aan verandering onderhevig vanwege opheffing, fusie of afsplitsing van scholen. In navolging van de aanbevelingen van de voortgangsrapportage 2017-2020 is voor de voortgangsrapportage van deze programmaperiode gekozen om uit te gaan van een totaal aantal schoollocaties op 1 december van het programmajaar. Dit aantal fluctueert en wordt gedurende gehele programmaperiode jaarlijks bijgesteld naar aanleiding van de bronbestanden zoals genoemd van tabel 1.

⁶ Zoals te zien is in figuur 4 zijn deze doelstellingen in 2023 behaald.

Tabel 1. Aantal schoollocaties in Nederland per onderwijstype (december 2023).

	Aantal schoollocaties	Bron	Opmerking
po-go	6.538	https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/primair-onderwijs/instellingen/aantal-scholen-in-het-primair-onderwijs (d.d. 9-11-2022)	43 VGO scholen handmatig hieruit verwijderd
vo-vgo	1493	https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/voortgezet-onderwijs/instellingen/aantal-vo-scholen (d.d. 9-11-2022)	43 VGO scholen handmatig hierbij opgeteld
mbo	551	MBO raad afdeling Communicatie (peildatum december 2023)	aantal mbo-instellingen via https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/middelbaar-beroepsonderwijs/instellingen/aantal-instellingen-mbo = 58 (peildatum december 2023)
Totaal	8582		

2. Resultaten

In het resultaten hoofdstuk wordt per paragraaf de activiteiten besproken die de voortgang op elk van de zes strategische doelen weergeeft. Hierbij is gebruik gemaakt van de activiteiten en procesdoelen zoals beschreven in het meer specifieke jaarplan 2023 (Gezonde School, 2022) en van de operationele doelen zoals vermeld in het evaluatieplan en -matrix behorende bij het Meerjarenplan programma Gezonde School 2021-2024 (Gezonde School, 2020).

2.1 Werken met de Gezonde School-aanpak

Doel
1

40% van alle schoollocaties in Nederland werkt eind 2024 met de Gezonde School-aanpak.

De Gezonde School-aanpak helpt scholen om planmatig, integraal en structureel te werken aan leefstijlthema's naar keuze. Via een stappenplan werken scholen aan de vier pijlers van Gezonde School: educatie, signaleren, schoolomgeving en beleid. Het stappenplan is beschikbaar op de website en wordt uitgedragen door de Gezonde School-adviseurs van de GGD. Gezonde School biedt financiering en ondersteuning voor scholen via het ondersteuningsaanbod en andere regelingen (zie tabel 2). Scholen die voldoen aan vastgestelde criteria kunnen een vignet Gezonde School behalen, zij mogen zich dan drie jaar lang Gezonde School noemen.

Tabel 2. Gezonde School regelingen voor scholen in 2023

Naam regeling	Financiële bijdrage per schoollocatie	Ondersteuning Gezonde School-adviseur	Scholing Gezonde School-aanpak en thema verdieping
Ondersteuningsaanbod	€3000,-	10 uur	Ja
Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit	€8000,- (ronde 1) €5000,- (ronde 2 t/m 6)	20 uur	Ja
Gezond en Veilig Werken (alleen mbo, ronde 1 2023)	€5000,-	10 uur	Ja ⁷
Lekker naar Buiten! – stimuleringsbijdrage (programma Jong Leren Eten) ronde 4 2023	Max €2000,- op basis van onkostenvergoeding	Niet vergoed	Nee

De tabellen 3 t/m 8 laten het aantal schoollocaties per regeling zien. In de tabellen staat hoeveel schoollocaties een regeling hebben aangevraagd, aan hoeveel schoollocaties deze is toegekend en hoeveel schoollocaties de regeling hebben verantwoord en uitgekeerd gekregen. Schoollocaties kunnen in de tabellen 3 t/m 8 dubbel voorkomen. Dat gebeurt bijvoorbeeld wanneer een school het ondersteuningsaanbod heeft aangevraagd en daarna een vignet, of wanneer de Impulsregeling is

⁷ In de pilot van deze regeling konden de deelnemende mbo scholen gebruik maken van het bestaande professionaliseringsaanbod, voor ronde 1 van deze regeling welke in september 2023 van start gaat zal het scholingsaanbod goed aansluiten bij deze regeling.

toegekend en daarna de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. In tabel 9 zijn de totalen ontdebeld en is het percentage scholen dat eind 2023 werkt met de Gezonde School-aanpak te vinden (zie Toelichting 1). De scholen die meedoen met de flankerende regeling Jong Leren Eten zijn niet meegeteld in het totaal van scholen die werken met de aanpak. Het intrekken van toekenningen gedurende de ronde kan zowel gebeuren omdat blijkt dat de school niet aan de gestelde criteria

Toelichting 1 - 'Scholen die werken met de Gezonde School-aanpak'

Werken met de Gezonde School-aanpak doen scholen die

- een geldig vignet Gezonde School hebben door het behalen van minstens één themacertificaat (een vignet is drie jaar geldig, dus sinds december 2020);
- het ondersteuningsaanbod ronde 2020, 2021 of 2022 toegekend hebben gekregen en dit hebben verantwoord (de maximalisatie van drie jaar sluit aan bij de geldigheid van een vignet van drie jaar) én de scholen die voor ronde 2023 een toekenning hebben gekregen;
- de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit van ronde 1 t/m 6 hebben verantwoord. En scholen die ronde 7 van deze stimuleringsregeling toegekend hebben gekregen (dit zijn scholen die eind 2023 bezig zijn met de Gezonde School-aanpak);
- die de regeling Gezonde School-impuls toegekend hebben gekregen in 2021.
- scholen die in 2023 de pilot Gezond en Veilig Werken hebben afgerond en scholen die een toekenning hebben gekregen voor ronde 1 van Gezond en Veilig Werken

Let op: deze definitie wordt jaarlijks aangepast, afhankelijk van de geldende regelingen die scholen faciliteren bij het werken met de Gezonde School-aanpak en de geldigheid van het vignet

voldoet of omdat een school zichzelf terugtrekt door bijvoorbeeld tijdgebrek of verschuiving van prioriteiten.

Schoollocaties met ondersteuningsaanbod

Tabel 3 en 4 laten het aantal schoollocaties met het ondersteuningsaanbod zien sinds 2020. Er is een stijging te zien in het aantal aanvragen en een sterke stijging te zien in het aantal toekenningen. Het subsidieplafond liet een toekenning van steeds meer scholen toe binnen deze regeling. Om te komen tot een selectie van dit aantal scholen zijn toekenningscriteria van kracht, zoals bijvoorbeeld schoollocaties met kwetsbare groepen of schoollocaties die nog niet eerder hebben deelgenomen aan een regeling van Gezonde School.

In figuur 1 is te zien dat schoollocaties met ondersteuningsaanbod zich in heel Nederland bevinden, met een concentratie van scholen in de Randstad. Het ondersteuningsaanbod bestaat uit een financiële bijdrage (€3.000 euro per schoollocatie) en maximaal 10 uur begeleiding van een Gezonde School-adviseur van de GGD. De financiële bijdrage kan bijvoorbeeld worden gebruikt voor het aanstellen van een Gezonde School-coördinator binnen school of het inkopen van Gezonde School-activiteiten. Ook heeft de school de mogelijkheid om deel te nemen aan het landelijk georganiseerde professionaliseringsaanbod (voorheen deskundigheidsbevordering).

Tabel 3. Aantal aanvragen, toekenningen en uitkeringen van het ondersteuningsaanbod per ronde.

	Ronde 2020	Ronde 2021	Ronde 2022	Ronde 2023	Totaal
Aangevraagd	984	874	900	1259	4017
Toegekend	464	550	900	1025	2939
Waarvan uit middelen					
Gezonde School regulier	0	550	550	550	1650
Nationaal Preventie Akkoord	280	0	350	0	630
Gezonde Relaties & Seksualiteit*	0	0	0	0	0
onderbesteding Gezonde School	184	0	0	0	184
Intensivering 2023				375	375
Evt andere nieuwe middelen				100	100
Ingetrokken gedurende ronde	-43	-33	-31	ntb**	ntb**
Totaal verantwoord en uitgekeerd	421	517	843**	ntb**	ntb**

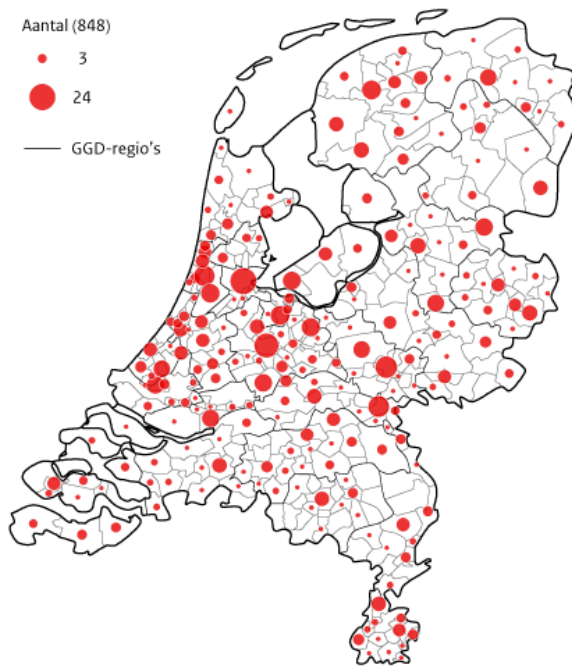
*Vanaf ronde 2020 zijn deze gelden uit het ondersteuningsaanbod Gezonde School gehaald en in de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit geplaatst.

** ronde 2023 loopt t/m augustus 2024; omdat scholen zich gedurende de ronde nog kunnen terugtrekken is het aantal scholen dat verantwoord nog niet bekend.

Tabel 4. Aantal toekenningen van het ondersteuningsaanbod per ronde per onderwijstype.

	Ronde 2020	Ronde 2021	Ronde 2022	Ronde 2023	Totaal*
Toegekend	464	550	900	1025	2939
Waarvan po-go	318	407	544	710	1979
Waarvan vo-vgo	102	106	276	244	728
Waarvan mbo	44	37	80	71	232

*Let op: scholen die meerdere jaren het ondersteuningsaanbod hebben gehad, zijn hier dubbel geteld.

Figuur 1: Spreiding van scholen met ondersteuningsaanbod ronde 2022 over gemeenten en GGD' in Nederland die de evaluatievragenlijst hebben ingevuld (RIVM, 2023a)

Voortgang op de pijlers Gezonde School-aanpak in het ondersteuningsaanbod

Dankzij het ondersteuningsaanbod zijn ruim 900 scholen, verspreid over alle onderwijstypen en door heel Nederland, scholen in het schooljaar 2022-2023 gefaciliteerd in het structureel en schoolbreed werken aan gezondheidsbevordering op school. Deze scholen hebben met hun inspanningen om een gezonde leefstijl te bevorderen minstens 400.000 leerlingen en studenten bereikt. De deelnemende scholen zijn tevreden met het ondersteuningsaanbod van de Gezonde School en hiermee ook goed op weg, zo laat het jaarlijkse evaluatieonderzoek van het ondersteuningsaanbod zien. De scholen maken met het ondersteuningsaanbod vorderingen met de uitvoering van de schoolbrede en structurele Gezonde School-aanpak (educatie, schoolomgeving, signaleren en beleid). Bijna alle scholen schenken aandacht aan verschillende thema's in de lessen. In verschillende onderwijstypes wordt de staat van de leerling en zorgen goed besproken. Dit wordt gedaan door zorgen te signaleren in het zorg- en adviesteam van de school en periodiek wordt nagegaan hoe het met de leerlingen gaat. De meerderheid van de scholen heeft een goede inrichting van hun schoolomgeving. Hierbij kan gedacht worden aan watertappunten, faciliteiten om te bewegen of medewerkers die het goede voorbeeld geven. Veel scholen zijn al erg goed op weg met het gekozen thema onderdeel te laten zijn van hun schoolbeleid. Ook geeft de grote meerderheid aan dat zij de coördinatie bij iemand hebben gelegd voor het gekozen thema. Voor het mbo liggen kansen om het gekozen thema meer te integreren in hun beleid.

Het ondersteuningsaanbod heeft ervoor gezorgd dat scholen verschillende activiteiten van verschillende thema's kunnen uitvoeren en dat de taakuren van de Gezonde School-coördinator vergoed konden worden, waarmee de functie goed vervuld werd. Bijna alle scholen (99%) hebben een

Gezonde School-coördinator die als kartrekker van en aanspreekpunt voor het werken aan Gezonde School optreedt. Het merendeel van de scholen heeft hierbij advies gekregen van de Gezonde School-adviseur van de GGD (83%) en was (zeer) tevreden over deze ondersteuning (88%).

Net als in voorgaande jaren is aandacht voor de thema's 'Voeding' en 'Bewegen en sport' het grootst. Po-scholen hadden naast het thema 'Voeding', een voorkeur om te werken aan de thema's 'Bewegen en sport' en 'Welbevinden'; hetzelfde geldt voor de go-scholen. Opvallend is dat het mbo vaker koos voor het thema 'Welbevinden' dan andere onderwijstypes. Deze stijging zou te verklaren kunnen zijn door de landelijke aandacht voor dit thema binnen het (hoger) onderwijs. De keuze voor een thema wordt voornamelijk gemaakt met het gehele schoolteam.

De meeste scholen (79%) zetten de financiële bijdrage in voor de vergoeding van de taakuren voor een Gezonde School coördinator en voor de aanschaf en/of uitvoering van Gezonde School-activiteiten (59%). Slechts 3% van de scholen heeft het geld gebruikt voor deelname van een medewerker aan de post-hbo opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School.

Schoollocaties met stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit

In 2019 kwam er naast het ondersteuningsaanbod een aparte stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit⁸. Tabel 5 laat het aantal scholen zien dat sinds de start in 2019 heeft gewerkt met de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. Er is een duidelijke toename te zien in de belangstelling voor de regeling, er zijn steeds meer aanvragen voor de regeling. Doordat er een maximum aan het beschikbare budget voor de regeling is, kan deelname aan de regeling niet aan alle scholen die zich ervoor inschrijven worden toegekend. In geval van over-inschrijving wordt bij de toekenning een aantal toekenningscriteria gehanteerd. De eerste twee criteria geven voorrang aan scholen met kwetsbare doelgroepen (Gezonde School, 2022). Dit zijn scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs en praktijkonderwijs, vmbo (basis en kader) en mbo-entree en mbo-niveau 2. Doordat er steeds meer scholen zijn die geen toekenning krijgen, is het belangrijk dat deze scholen wel gemotiveerd blijven voor eventuele deelname aan een andere regeling of volgende ronde.

Tabel 5. Aantal aanvragen, toekenningen en uitkeringen van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit per ronde.

Rondes	Totaal tranche 1 [^]	Ronde 3 2020	Ronde 4 2021	Ronde 5 2021	Ronde 6 2022	Ronde 7 2023	Totaal tranche 1 en 2 ^{**}
Aangevraagd	617	399	421	325	313	614	2689
Toegekend	617	264	304	267	115	361	1928
Ingetrokken	-80	-27	-43	-35	-13	*ntb	*ntb
Totaal verantwoord	537	237	261	232	102	*ntb	*ntb

[^] uit Evaluatierapport stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit Tranche 1 (Ronde 1 en 2)

* De einddatum voor verantwoording voor ronde 7 is pas in oktober 2024.

**Let op: scholen die meerdere jaren de regeling toegekend hebben gekregen zijn hier dubbel geteld

⁸ Zie website Gezonde School [Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit | Gezonde School](#)

Voortgang op de pijlers van de Gezonde School Aanpak in de stimuleringsregeling Relaties en Seksualiteit

Uit het jaarlijkse evaluatieonderzoek van de stimuleringsregeling blijkt in 2023 dat een meerderheid van de scholen tevreden is over de regeling. Door de stimuleringsregeling kan het merendeel van de scholen nu structureel aandacht besteden aan het thema 'Relaties en seksualiteit' in de lessen of heeft hiermee een begin gemaakt (80%) en heeft nu bijna driekwart van de scholen een (begin gemaakt met) visie en beleid waarin het thema relaties en seksualiteit ingebed is (72%). Verder geeft 55% van de scholen aan dat zij signalen over relaties en seksualiteit structureel met het zorgteam van de school bespreken of dat zij hiermee zijn gestart. Kortom, er zijn steeds meer scholen die wanneer ze gebruik maken van de stimuleringsregeling, het thema relaties en seksualiteit hebben ingebed in schoolbeleid en curriculum, meer samen werken met lokale zorg en welzijnsorganisaties en goed onderbouwde lespakketten gebruiken. Voor meer resultaten uit deze evaluatie verwijzen wij naar het evaluatierapport Relaties en Seksualiteit Ronde 5 en 6⁹.

Schoollocaties met stimuleringsregeling Gezond en Veilig Werken

In het mbo onderwijs volgen meer dan 500.000 studenten beroepsspecifiek onderwijs. Om ervoor te zorgen dat zij straks als vitale werknemer aan de slag kunnen gaan en blijven is het van belang om in het (beroeps)onderwijs aandacht te besteden aan veilig en gezond werken en gezondheidsvaardigheden vergroten. In de uitvoeringsperiode van 3 schooljaren vanaf 2022/2023 biedt het programma Gezonde School mbo locaties de mogelijkheid om tijdens de opleiding expliciet aandacht te geven aan de benodigde vakkennis, vaardigheden en omstandigheden omtrent gezond en veilig werken door gebruikmaking van de stimuleringsregeling Gezond en Veilig Werken als opstapje naar meer structurele aandacht voor een gezonde leefstijl. In 2023 hebben 16 scholen meegedaan aan de pilotfase van deze stimuleringsregeling en hebben 44 scholen een toekenning gekregen voor ronde 1 van deze stimuleringsregeling (zie tabel 6). Tijdens de pilotfase is de regeling geëvalueerd door middel van interviews met Gezonde School-adviseurs en Gezonde Scholen coördinatoren, en een focusgroep met arbo-deskundigen. Uit de interviews bleek dat de meeste scholen tevreden waren over de regeling maar nog wel wat onduidelijkheid bestond over de wijze van aanvragen en waaraan de bijdrage aan besteed kon worden. De evaluatie en de aanbevelingen hieruit zijn meegenomen in de optimalisatie van de verdere rondes van deze regeling.

Tabel 6. Aantal aanvragen, toekenningen en uitkeringen van de stimuleringsregeling Gezond en Veilig Werken per ronde.

	Pilot 2022/2023	Ronde 1 2023/2024	Ronde 2 2024/2025
Aangevraagd	16	86	**ntb
Toegekend	16	44	**ntb
Verantwoord	16	*ntb	**ntb

*De einddatum voor verantwoording voor ronde 1 is pas in oktober 2024.

* Deze cijfers zijn nog niet bekend.

⁹ Deze rapportage is in productie bij het RIVM – dd maart 2024

Schoollocaties met vignet Gezonde School

Het vignet Gezonde School is het kwaliteitskeurmerk voor scholen die werken aan het verbeteren van de gezondheid van hun leerlingen en studenten met de Gezonde School-aanpak. Het vignet wordt verkregen met het eerste toegekende themacertificaat. De beoordeling van aanvragen wordt gedaan door externe themaexperts, de kennispartners van Gezonde School. Tijdens de geldigheidsduur van het vignet (drie jaar) kunnen scholen zonder extra kosten aanvullende themacertificaten aanvragen. Tabel 7 en 8 laten het aantal themacertificaten en aantal schoollocaties met een vignet zien.

Tabel 7. Aantal geldige themacertificaten per thema per jaar (geteld in het vierde kwartaal).

	2020	2021	2022	2023
Voeding	754	708	589	553
Bewegen en sport	920	901	878	853
Welbevinden	546	570	575	563
Roken, alcohol- en drugspreventie	77	70	67	51
Relaties en seksualiteit	132	209	298	328
Milieu en natuur	51	54	56	51
Fysieke veiligheid	15	0	10	4
Totaal per jaar	2.495	2.522	2.473	2403

Tabel 8. Aantal schoollocaties met een geldig vignet Gezonde School per onderwijstype (geteld in het vierde kwartaal).

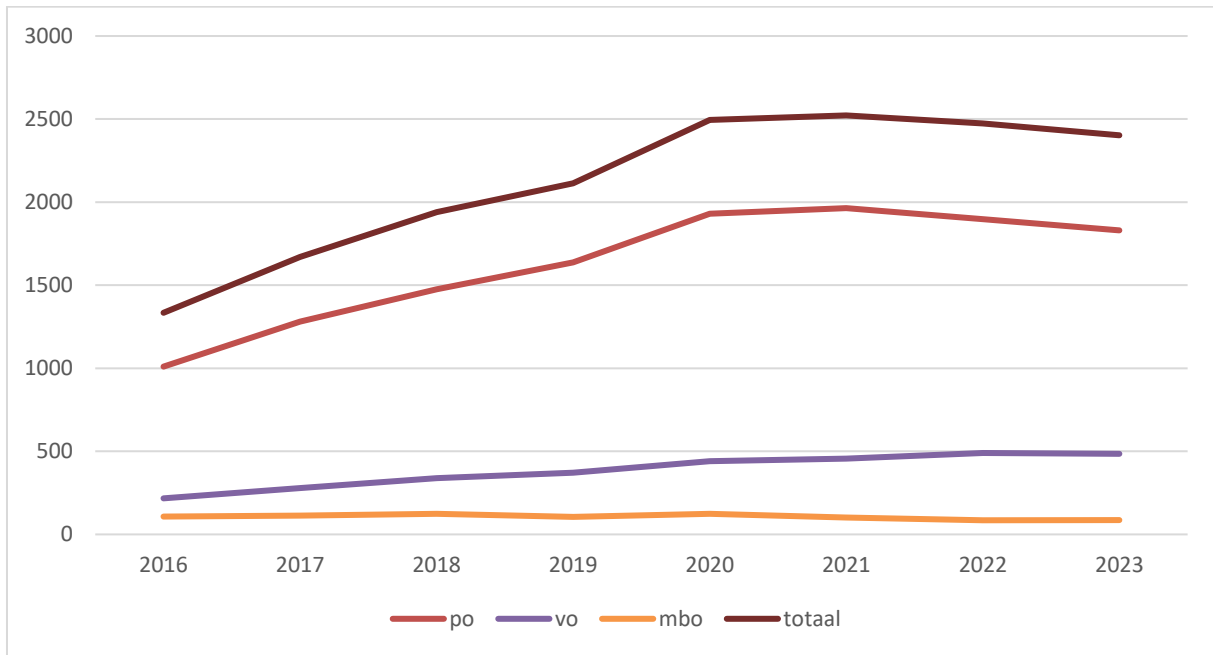
	2020	2021	2022	2023	% van scholen in Nederland*
Po-go	1.324	1.368	1325	1270	19%
Vo-vgo	357	344	323	326	22%
Mbo	92	78	69	67	12%
Totaal per jaar	1.773	1790	1717	1.663[^]	19%

* voor de berekening zie tabel 1

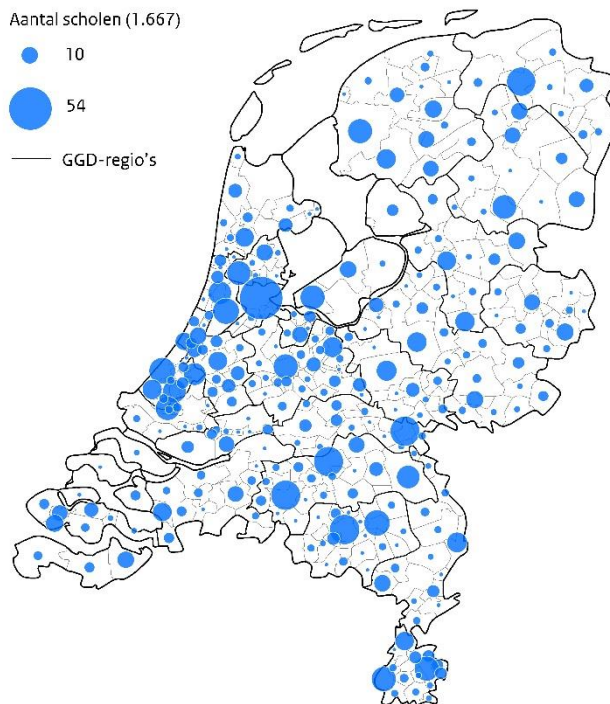
[^] Deze scholen hebben in totaal 2403 geldige themacertificaten, zie ook tabel 6

Al sinds de start van Gezonde School in 2012 stijgt jaarlijks het aantal themacertificaten en vignetten (zie figuur 2). Deze stijging is sinds 2019 iets aan het afvlakken. In 2023 is er net als in 2022 een lichte daling te zien. Met name het aantal scholen met een geldig themacertificaat voor het thema 'Voeding' is in 2023 opvallend afgenomen, in tegenstelling tot het aantal themacertificaten voor het thema 'Relaties en Seksualiteit' welke juist is toegenomen.

Met ingang van 1 januari 2022 was het voor het primair en gespecialiseerd onderwijs niet meer mogelijk om een vignet aan te vragen voor de thema's 'Roken en alcohol' en 'Fysieke veiligheid'. Ook konden scholen in 2023 kiezen uit nieuwe thema's waar geen themacertificaten voor te behalen waren; gehoor, mediawijsheid, hygiëne en slaap. Dit samen heeft mogelijk bijgedragen aan de lichte daling van het totaal aantal scholen met een vignet. De vier themacertificaten in tabel 6 bij 'Fysieke veiligheid' die in 2023 zijn toegekend waren het gevolg van een aanvraag traject dat was gestart in 2021. Figuur 3 laat zien dat schoollocaties met een themacertificaat over heel Nederland zijn te vinden, de meeste scholen met een themacertificaat bevinden zich in de gemeente Amsterdam.

Figuur 2: weergave groei aantal themacertificaten Gezonde School 2016-2023 per onderwijstype

Figuur 3: Spreiding van scholen met vignet Gezonde School over gemeenten en GGD-regio's in Nederland. (Peildatum 31-12-2023)

Kwetsbare doelgroepen

Het programma Gezonde School is gericht op alle leerlingen en studenten in het po, go, vo en mbo. Daarbij gaat er aandacht uit naar scholen met leerlingen die meer dan anderen het risico lopen op het ontwikkelen van een ongezonde leefstijl. In het programma zijn daarom de volgende prioritaire doelgroepen vastgesteld: gespecialiseerd onderwijs-scholen, po-scholen met lage SES-leerlingen, vo-scholen met vmbo basis/kader leerlingen en mbo scholen met entree/niveau 2 studenten.

In tabel 9 is weergegeven hoeveel schoollocaties het ondersteuningsaanbod van ronde 2022 en de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 5 en 6 hebben ingezet voor specifieke kwetsbare doelgroepen. Het aandeel kwetsbare doelgroepen in het po is relatief laag, vergeleken met het aandeel kwetsbare doelgroepen in vo en mbo. Omdat po-scholen met lage SES-leerlingen nog niet zijn meegeteld, liggen de werkelijke percentages naar verwachting hoger. Het programma is bezig om de gewichtenregeling¹⁰ voor het primair onderwijs hierbij te kunnen toepassen.

Tabel 9. Percentage schoollocaties met kwetsbare doelgroepen of hoogrisicogroepen van totaal aantal schoollocaties per regeling (RIVM, 2023a) (RIVM, 2023b)

	Totaal		Po - go		Vo (vgo/vmbo basis en kader)		Mbo (entree, niveau 2)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Ondersteuningsaanbod ronde 2022*	299	35%	65	13%	166	68%	68	86%
Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 5 en 6	195	58%	62	39%	113	76%	20	80%

*Gebaseerd op aantal verantwoordingen dd oktober 2023

Aantal schoollocaties dat met de Gezonde School-aanpak werkt

Tabel 10 laat zien dat in totaal 3693 schoollocaties in 2023 werkten met de Gezonde School-aanpak volgens de definitie zoals beschreven in Toelichting 1. Dit komt neer op 43% van alle schoollocaties in Nederland.

¹⁰ Sinds 2018 wordt gewerkt met de gewichtenregeling, een landelijke subsidieregeling waarbij basisscholen subsidie van de rijksoverheid ontvangen naarmate het gemiddelde gewicht van leerlingen zwaarder is. Het gewicht houdt in dat een leerling op basis van het opleidingsniveau van de ouders/verzorgers wordt 'gewogen'. Echter de gewichten zoals scholen die hebben ingevuld blijken nog onvoldoende bruikbaar om te bepalen of een school tot de kwetsbare doelgroep behoort.

Tabel 10. Aantal schoollocaties dat in 2023 (nog) heeft gewerkt met de Gezonde School-aanpak.

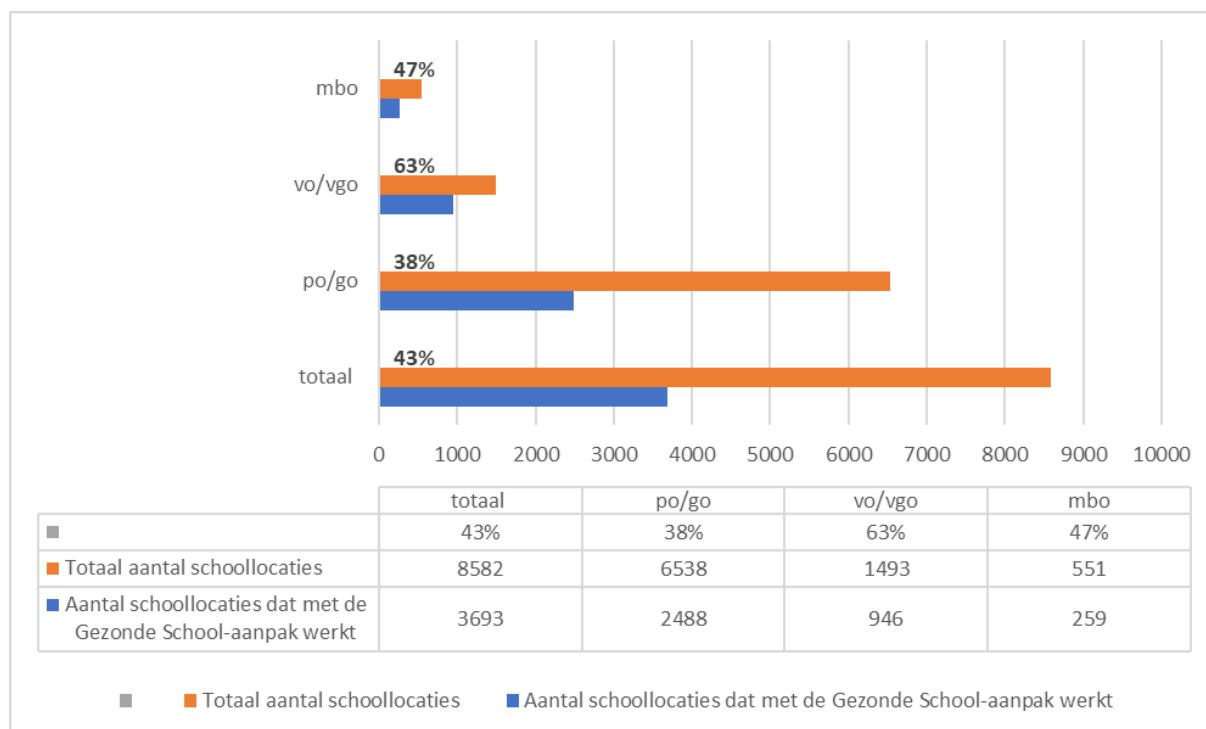
	Totaal OA*	Totaal GR&S**	Totaal Impuls***	Totaal scholen met vignet	Totaal GVW	Totaal	Totaal ontdebeld
Aantallen schoollocaties	2846	1758	359	1663	61	6687	3693
% van totaal aantal scholen in Nederland^	33%	20%	4%	19%	0.7%	78%	43%

* De som van verantwoorde schoollocaties van ondersteuningsaanbod ronde 2020, 2021 en 2022 en het aantal scholen met een toekenning van ronde 2023 (tabel 3)

**De som van verantwoorde schoollocaties stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 1 t/m 6 en aantal scholen met een toekenning van ronde 7 (tabel 5)

*** zie voortgangsrapportage 2022

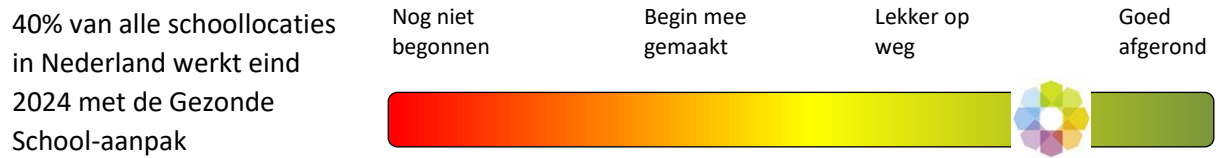
^ zie tabel 1 (n=8582)

Figuur 4: Aantal schoollocaties dat werkt met de Gezonde school-aanpak per onderwijstype en als onderdeel van het totaal

Wat is de voortgang op het doel?

De voortgang van dit doel is, op basis van bovenstaande activiteiten en resultaten, als volgt:

Doel 1

De voortgang op dit doel is goed: eind 2023 werkt 43% van alle schoollocaties in Nederland met de Gezonde School-aanpak. Het doel voor 2024 is hiermee al behaald. Gemiddeld 42% van de scholen gebruikt de regelingen voor kwetsbare doelgroepen zoals gespecialiseerd onderwijs, vmbo basis/kader en mbo entree/ niveau 2 studenten of voor de hoog risicogroepen binnen de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. Dit percentage is iets hoger dan in 2022.

Er is een lichte daling van het aantal themacertificaten in 2023. Wel waren er in 2023 meer mogelijkheden voor toekenningen van scholen aan de regelingen. Iets meer scholen gebruiken de regelingen voor kwetsbare doelgroepen zoals speciaal onderwijs, vmbo basis/kader en mbo entree/ niveau 2 studenten of voor de hoogrisicogroepen. Dit vond plaats vanuit de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit, wat aansluit bij het doel om meer scholen met kwetsbare doelgroepen te bereiken via de Gezonde School aanpak.

2.2 Inspiratie en mogelijkheden bij Gezonde School

Doel
2

Steeds meer scholen in het primair, gespecialiseerd en voortgezet onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs vinden bij Gezonde School inspiratie en mogelijkheden om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan.

Om te bepalen wat de voortgang is op dit strategische doel worden activiteiten en resultaten van het programma Gezonde School beschreven die scholen faciliteren en inspireren om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan. De resultaten die aanbod komen zijn: Belangstelling van scholen in werken met Gezonde School; Inspiratie door Gezonde School; Ondersteuning door Gezonde School-adviseurs; Aansluiten bij wensen en behoeften; en de inzet van Testjeleefstijl.nl.

Belangstelling van scholen in werken met Gezonde School

De stimuleringsregelingen kunnen worden verantwoord met een themacertificaat. Uit de informatie van doel 1 blijkt dat er een lichte afname is van het aantal themacertificaten en vignetten in 2023 (tabel 6 en 7). Het aantal aanvragen voor deelname aan de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit en de andere regelingen is toegenomen ten opzichte van de voorgaande jaren. De stijging in belangstelling voor de regelingen kan geïnterpreteerd worden als ‘meer scholen vinden het programma Gezonde School en willen graag aan de slag met de Gezonde School-aanpak’.

Inspiratie door Gezonde School

Gezonde School inspireert scholen om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan. Bijvoorbeeld door de organisatie van evenementen als de Dag van de Gezonde School, via informatie op de website Gezondeschool.nl en de site met ervaringsverhalen gezondeschool.nl/inspiratie, via webinars en voorlichtingsbijeenkomsten (zoals voor de regeling Gezond en Veilig Werken voor het mbo) via de Gezonde School-adviseurs van de GGD, de sociale media kanalen, de nieuwsbrieven en de ontwikkeling en het aanbod van nieuwe producten en activiteiten.

Op basis van de brede uitvraag die in 2022 is gedaan over de inrichting van processen en regelingen van Gezonde School, zijn er verbeteringen doorgevoerd voor de regelingen 2023-2024. Deze verbeteringen lagen er vooral op het terrein van communicatie zoals het aanbieden van voorlichtingsbijeenkomsten en materialen over de beschikbare regelingen.

In 2023 is een online campagne gevoerd voorafgaand en tijdens de openstellingsweken. Hiervoor is campagne materiaal beschikbaar gesteld aan Gezonde School-adviseurs, kennispartners en vakmedia. Met artikelen, visuals, banners en social media posts zijn scholen geïnformeerd over de regelingen en gestimuleerd een regeling aan te vragen. Dit was met succes, nooit eerder zijn er zoveel aanvragen gedaan en uiteindelijk is aan 1805 scholen een regeling toegekend.

In 2023 heeft er een onderzoek naar de reden van terugtrekking van scholen plaatsgevonden. Uitkomsten helpen in de richting van communicatie en meer aandacht voor voorlichting. In 2022 is door het team communicatie een groter behoefteonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten hiervan

hebben in 2023 geleid tot doorontwikkeling van het ondersteuningsaanbod, en een verruiming van het aanbod van gezonde leefstijlthema's waaruit scholen een keuze kunnen maken (gehoor, mediawijsheid, hygiëne en slaap). Ook is in 2023 er aandacht besteed aan scholen die geen toekenning voor een van de regelingen mochten ontvangen. Deze scholen kregen meer directe informatie over het werken met de Gezonde School-aanpak en mochten meedoen met een aantal scholingen.

In 2023 hebben er thematrainingen plaatsgevonden voor de Gezonde School-coördinatoren van de verschillende onderwijssoorten en is een aantal informatieve webinars georganiseerd. Onderwerpen waren 'Slaap', 'Mediawijsheid', 'Van weerstand naar draagvlak', 'Borging: blijvend aan de slag met de Gezonde School-aanpak' en aansluitend bij de stimuleringsregeling Gezonde Relaties en Seksualiteit verdiepende online scholingen over 'Online Liefde', 'Werken aan een Veilig schoolklimaat', en 'Seksuele grensoverschrijding'. Ook zijn er online bijeenkomsten georganiseerd voor scholen die nog niet eerder met de Gezonde School-aanpak hebben gewerkt. Daarnaast hebben trainers van de online scholingen zich verder kunnen professionaliseren, dat heeft ervoor gezorgd dat het aanbod nog beter aansluit bij behoeften van scholen.

Er is een passende nieuwe uitingsvorm voor het behalen van een themacertificaat en/of een vignet uitgegeven aan scholen. Deze past bij de 'rebranding Gezonde School' van 2022 en de suggesties van scholen voor een mogelijk andere vormgeving van het kwaliteitskeurmerk. In Q1 van 2023 zijn de eerste plaquettes met QR-code uitgegeven aan scholen. Op de website van Gezonde School is een landingspagina voor het aanvragen van een vignet gemaakt. Hier staat een nieuwe animatie op over scholen die een vignet Gezonde School hebben.

Ook is in 2023 een aantal concrete producten ontwikkeld om scholen te inspireren en faciliteren in het werken met de Gezonde School-aanpak:

- Er is een voorstel uitgewerkt in samenwerking met scholen, Gezonde School-adviseurs en kennispartners Vignet hoe de aanvragen voor verlenging van themacertificaten in toekomst laagdrempeliger, maar met behoud van kwaliteit kunnen worden vormgegeven. De vereenvoudigde verlengingsvragenlijsten zijn sinds begin september beschikbaar voor scholen. De eerste ervaringen van scholen, Gezonde School-adviseurs en beoordelaars zijn positief.
- Er is een vernieuwd stappenplan per onderwijssector ontwikkeld; vooral het stappenplan MBO is met input van de MBO-raad en de scholen het meest veranderd. In deze verdiepende slag is ook de aanpassing per onderwijssector in relevante tools en succesfactoren (denk aan ouderbetrokkenheid of studentparticipatie) gedaan.
- Er is een nieuwe tool ontwikkeld (de basis op orde checklist) om onder andere verdere invulling te geven aan een "veilig en inclusief schoolklimaat".
- Om scholen te kunnen inspireren is al sinds de start van het programma in 2021 gewerkt aan een digitale procestool. In 2022 zijn gesprekken en interviews geweest met scholen en Gezonde School-adviseurs over de ontwikkeling hiervan. Hieruit volgend lag een voorstel voor een digitale procestool, maar in 2023 is besloten hier op een andere manier invulling aan te geven. Hiervoor is een wijzigingsverzoek gedaan bij VWS en dat is goedgekeurd. Daaruit voortkomend kwam een onderbouwd advies voor een digitale procestool, een leerplein (nieuwe digitale werkwijze voor

het professionaliseringsaanbod) en aanpassingen op de huidige website en een voorstel om te komen tot een nieuwe website in 2023.

- Er is een pilot Menukaarten op de thema's Welbevinden en Relaties & seksualiteit uitgevoerd. In september 2023 is in co-creatie met Gezonde School-adviseurs een format ontwikkeld voor een landelijke en lokale menukaart waarin het overzicht van activiteiten op beide thema's is opgenomen. De inhoud van de menukaarten is in samenwerking met de thema instituten gekozen.

Ondersteuning door Gezonde School-adviseurs

Een belangrijke schakel in goede dienstverlening, advisering en inspiratie van scholen die aan de slag willen met de Gezonde School-aanpak is de inzet van de Gezonde School-adviseur. De Gezonde School-adviseur is werkzaam bij de GGD en is het eerste aanspreekpunt voor de school en de preventiepartners rondom de school. De Gezonde School-adviseur adviseert, ondersteunt en begeleidt scholen om hun inzet voor een gezonde leefstijl zo effectief mogelijk en beleidsmatig verankerd te laten zijn. Hierbij werken ze samen met de collega's binnen de eigen organisatie (bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg, beleid, epidemiologie) en met partners daarbuiten.

In 2022 is er een datadashboard voor Gezonde School-adviseurs ontwikkeld en getoetst in een pilot in samenwerking met de GGD Utrecht. In dit datadashboard wordt onder andere data uit open databronnen over prevalentie van ziekte en gezondheid gekoppeld aan scholendata van Gezonde School. Het biedt Gezonde School-adviseurs en het programmabureau informatie om te komen tot landelijke en regionale data voor (gebieds)gerichte beleids- en communicatiekeuzen. Deze pilot is in 2023 gecontinueerd en geëvalueerd. Resultaten zijn pas in 2024 beschikbaar.

De Gezonde School-adviseurs zijn tevreden met het aantal beschikbare uren per regeling, mede omdat deze in te zetten zijn naar behoefte van een school. Wanneer een school minder behoefte heeft aan begeleiding kunnen deze uren ingezet worden bij scholen in de regio die bijvoorbeeld net begonnen zijn met de Gezonde School-aanpak.

In 2023 is er voor Gezonde School-adviseurs een communicatiematrix ontwikkeld waarin zij kunnen zien welke communicatieproducten beschikbaar zijn, voor welk doel en waar de meest actuele versies van de producten te vinden zijn. Dit is bedoeld als een hulpmiddel om te weten wat het aanbod aan communicatiemiddelen van Gezonde School is en hoe en voor wie dat wordt ingezet.

Ten aanzien van de regelingen leven er bij de Gezonde School-adviseurs ook wensen die lastiger te realiseren zijn in de bestaande werkwijze en financiering. Onder andere op basis van de sessies die in het kader van de ontwikkeling van het nieuwe meerjarenplan zijn gehouden is een vaker gehoorde wens om de Gezonde School adviseur-vergoeding (deels) los te koppelen van het aantal toegekende scholen per GGD-regio. Dit om de jaarlijkse fluctuatie te verminderen, meer ruimte te bieden voor bredere activiteiten voor scholen en de mogelijkheid om GGD-regio's met minder toekenningen en capaciteit wat meer tegemoet te komen. Een dergelijke regeling is er wel vanuit het Stimuleringsprogramma Relaties & seksualiteit ('versterking van GGD-en') waar GGD-en heel blij mee zijn. Doorvoering van een dergelijke wens vraagt echter om een nieuwe wijze van financiering in een nieuw kader en kan niet los worden gezien van de toekennings(criteria) van scholen.

Aansluiten bij wensen en behoeften

Om te zorgen dat scholen geïnspireerd raken om met Gezonde School aan de slag te gaan is inzicht in hun wensen en behoeften van belang. Deze inzichten worden gebruikt in de productontwikkeling en procesoptimalisatie. Hun wensen worden regelmatig uitgevraagd.

- Zo zijn scholen en Gezonde School-adviseurs gevraagd mee te denken over of betrokken bij de evaluatie van de pilot digitale procestool door vragenlijsten en verdiepende interviews met scholen, en groepsgesprekken met Gezonde School-adviseurs. Ook zijn scholen en Gezonde School-adviseurs betrokken bij meedenksessies ter ontwikkeling van de menukaarten.
- De inzet van het Gezonde School-panel van verschillende scholen die ervaring hebben met werken met de Gezonde School-aanpak. In 2023 is het panel drie keer benaderd om een vragenlijst in te vullen over onderwerpen als scholingsbehoefte, vereenvoudigen verlengen themacertificaat, ervaringen met het panel, werken aan welbevinden, de verbinding Gezonde School en Gezonde Kinderopvang en ervaringsverhalen.
- Voor de eerder beschreven vereenvoudiging van de vragenlijsten voor verlenging van de themacertificaten, is samengewerkt met scholen, Gezonde School-adviseurs en kennispartners. De eerste ervaringen van scholen, Gezonde School-adviseurs en beoordelaars zijn positief.
- Het professionaliseringsaanbod wordt op basis van de evaluaties, vragenlijsten en gesprekken met de Gezonde School-adviseurs en Gezonde School-coördinatoren geoptimaliseerd.
- Er is besloten tot de uitvoering van een pilot voor het aanvragen van en toekenning op opleidingsniveau van alle regelingen.
- Doorontwikkeling digitale procestool.

Inzet van TestJeLeefstijl.nl

De belangstelling voor het werken aan een gezonde leefstijl zie je ook terug in het gebruik van het signaleringsinstrument TestJeLeefstijl.nl door mbo-scholen. In het schooljaar 2022-2023 vulden 22.000 mbo-studenten van 37 mbo-scholen de testen van TestJeLeefstijl.nl in. Dat zijn iets meer scholen dan voorgaande jaren maar het aantal studenten groeit niet mee.

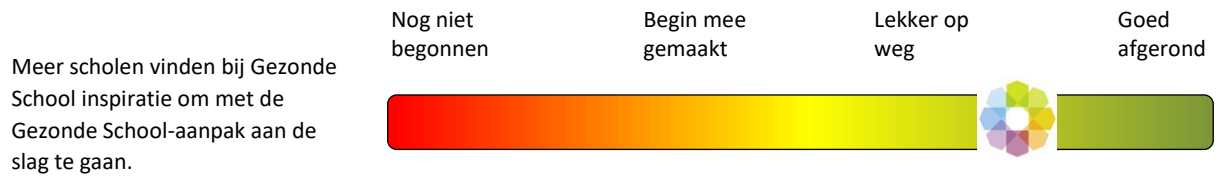
Tabel 11. Gebruik van TestJeLeefstijl.nl in studenten aantallen en mbo locaties.

	aantal studenten	aantal schoollocaties
Schooljaar 2019-2020	20.000	31
Schooljaar 2020-2021	22.000	34
Schooljaar 2021-2022	21.000	33
Schooljaar 2022-2023	22.000	37

Wat is de voortgang op het doel?

Er zijn in 2023 veel activiteiten ondernomen om inzicht te krijgen hoe scholen geïnspireerd kunnen worden en om ervoor te zorgen dat scholen geïnspireerd raken. Deze inzichten zijn bruikbaar voor de volgende programmajaren en dragen bij aan een steeds betere dienstverlening en aansluiting van het

programma Gezonde School bij scholen. Daarmee kan voor dit doel geconcludeerd worden dat het programma nog steeds goed op weg is.

**Doel
2**

Met doel 2 van het programma wordt een stijging beoogd van het aantal scholen dat inspiratie vindt bij Gezonde School. Hoewel er geen stijging van aantal vignetten te zien is, zijn de belangstellingsregistraties voor de regelingen en het percentage scholen dat werkt met de Gezonde School-aanpak wel toegenomen. Wensen en behoeften van scholen worden met regelmaat direct of via Gezonde School-adviseurs uitgevraagd. Hierdoor worden voortdurend actuele producten en mogelijkheden ontwikkeld om scholen te inspireren en te faciliteren om aan gezonde leefstijl te werken.

2.3 Blijvend aan de slag met de Gezonde School-aanpak

Wanneer scholen werken aan gezondheidsbevordering dan doen zij dit planmatig, structureel en integraal, waardoor zij blijvend aan de slag zijn met gezondheidsbevordering.

Om te bepalen wat de voortgang is op dit doel wordt in de eerste plaats gekeken naar de Gezonde School-aanpak zelf en de bijbehorende criteria voor een themacertificaat: in hoeverre worden deze blijvend geactualiseerd en verstevigd. Gezamenlijk vormen deze de basis voor scholen om onderbouwd aan de slag te zijn met gezondheidsbevordering. Voor dit doel kijken we ook naar de inzet van Gezonde School-activiteiten, een subdoel is immers dat eind 2024 80% van alle schoollocaties die werken met de Gezonde School-aanpak deze activiteiten inzetten. Tot slot wordt hier benoemd hoeveel scholen blijvend en structureel aan de slag zijn met Gezonde School, bijvoorbeeld omdat zij hun themacertificaat vernieuwen of omdat zij op meerdere leefstijlthema's werken volgens de Gezonde School-aanpak.

Versteviging toepasbaarheid Gezonde school-aanpak

In 2023 is de Gezonde School-aanpak verder verstevigd door deze sector specifiek te maken. Hiervoor zijn interviews afgenomen met scholen. Verbeterpunten waren: meer aan te sluiten bij de manier van werken op scholen, de organisatievorm binnen scholen en kennis hebben van sleutelfiguren in de sectoren. Hierdoor is de Gezonde School-aanpak beter te implementeren.

Het stappenplan MBO is dankzij deze relevante input het meest veranderd. Daarnaast is 'de gouden stap' toegevoegd aan het stappenplan. Deze stap is ontwikkeld vanuit de verdiepende trainingen 'Blijvend aandacht voor de Gezonde School-aanpak' en richt zich op gevorderde scholen, scholen die al werken met de Gezonde School aanpak. De gouden stap bestaat uit verdieping zoeken binnen thema's en verbinding en verbreding zoeken met de andere thema's. Daarnaast is er ook verdere invulling gegeven aan "een veilig en inclusief schoolklimaat" onder andere door een nieuw ontwikkelde tool (checklist). Tot slot, om het werken volgens de Gezonde School aanpak zo eenvoudig mogelijk te maken zijn bestaande animaties en handreikingen voor scholen geactualiseerd.

Actualisatie vignet Gezonde School

Het vignet Gezonde School is en blijft een instrument waarmee Gezonde Scholen zich kunnen profileren. In 2022 zijn de kwaliteitsindicatoren van het vignet Gezonde School geactualiseerd. In tabel 12 zijn de verschillende thema's te zien waaraan scholen kunnen werken.

Tabel 12. Thema's binnen het programma Gezonde School.

po-go	vo-vgo	mbo
Voeding*	Voeding*	Voeding*
Bewegen en sport*	Bewegen en sport*	Bewegen en sport*
Roken en alcohol (t/m 2021)*	Roken, alcohol- en drugspreventie*	Roken, alcohol- en drugspreventie*
Welbevinden*	Welbevinden*	Welbevinden*
Relaties en seksualiteit*	Relaties en seksualiteit*	Relaties en seksualiteit*
Milieu en natuur*	Milieu en natuur	Milieu en natuur
Mediawijsheid	Mediawijsheid	Mediawijsheid
Gehoor	Gehoor	Gehoor
Fysieke veiligheid (t/m 2021)*	Fysieke veiligheid (t/m 2021)	Fysieke veiligheid (t/m 2021)
Slaap	Slaap	Slaap
Hygiëne	Hygiëne	Hygiëne

*Thema's waar scholen mee aan de slag konden via het ondersteuningsaanbod ronde 2022 en waarop een themacertificaat kon worden behaald. Voor ronde 2022 is het thema 'Fysieke veiligheid' niet meer beschikbaar, en het thema 'Roken en alcohol' is niet meer themacertificaatwaardig voor het po, wel kon er nog ondersteuningsaanbod op worden aangevraagd

Promotie van Gezonde School-activiteiten

Het werken met Gezonde School-activiteiten¹¹ is één van de kwaliteitsuitgangspunten van Gezonde School. Via het professionaliseringsaanbod, via de website en in de inspiratieverhalen worden de Gezonde School-activiteiten gepromoot en onder de aandacht gebracht. De thematrainers (van de kennisinstituten) besteden er aandacht aan in de trainingen aan Gezonde School coördinatoren en ook in de basistraining en verdiepende trainingen voor de Gezonde School-adviseurs staat het werken met Gezonde School-activiteiten centraal.

In 2023 hebben twee activiteiten de erkende Gezonde School-activiteiten extra onder de aandacht gebracht, namelijk (1) de ontwikkelde menukaarten voor Welbevinden en Relaties & seksualiteit en (2) de activiteitenmarkt op het thema Welbevinden. In september 2023 is in co-creatie met Gezonde School-adviseurs een format ontwikkeld voor een landelijke en lokale menukaart waarin het overzicht van activiteiten op beide thema's is opgenomen. De inhoud van de menukaarten is in samenwerking met de themainstituten gekozen. In oktober 2023 is in samenwerking met Welbevinden op School een online activiteitenmarkt georganiseerd voor scholen en Gezonde School-adviseurs. Interventie-eigenaren met een erkend interventie aanbod konden hun interventie hier onder de aandacht brengen. Ook is er in het activiteitenoverzicht op de website van Gezonde School een wijziging doorgevoerd door toevoeging van de kolom 'Activiteit in het kort' op verzoek van de Gezonde School-adviseurs.

Ook zijn in 2023 met bestaande en potentiële interventie-eigenaren gesprekken gevoerd over de (door)ontwikkeling van activiteiten en het belang om deze te laten (her)erkennen, om zo het huidige

¹¹ Een Gezonde School-activiteit is een erkende interventie. Een erkende interventie is een planmatige en doelgerichte aanpak, activiteit of programma, gericht op gedragsverandering bij mensen en beïnvloeding van hun omstandigheden. Het doel is gezondheid bevorderen en/of ziekte voorkomen. Een erkende interventie voldoet aan criteria voor succesvol en effectief werken aan gezonde leefstijl. Voor meer informatie over erkende interventies kijk op www.loketgezondleven.nl.

aanbod van Gezonde School-activiteiten te versterken en het huidige aanbod te laten groeien. Het eerder ontwikkelde informatiepakket is verder verspreid onder (met name) nieuwe interventie-eigenaren van de Gezonde School-activiteiten. Daarnaast zijn reguliere activiteiten uitgevoerd, denk aan het uitsturen van overzichten (her-)erkend aanbod en ont-erkend aanbod naar betrokkenen van het programma, zoals scholen, Gezonde School-adviseurs en kennispartners. Om ervoor te zorgen dat ook alle Gezonde School-adviseurs op de hoogte zijn en blijven van alle nieuwe en verlopen Gezonde School-activiteiten ontvangen zij met ingang van 2022 elk kwartaal een update over Gezonde School-activiteiten. De nieuwe Gezonde School-activiteiten staan ook op de website en periodiek in de Gezonde School-nieuwsbrieven.

Aantal scholen met Gezonde School-activiteiten

Steeds meer scholen zetten Gezonde School-activiteiten in. Uit de evaluatie van het ondersteuningsaanbod ronde 2022 blijkt dat 84% van de scholen tenminste één Gezonde School-activiteit heeft ingezet, ten opzichte van 82% in 2021. Van de scholen met ondersteuningsaanbod in 2018 zette 48% tenminste één Gezonde School-activiteit in. In 2019 en 2020 was het percentage scholen dat een Gezonde School-activiteit inzette respectievelijk 61% en 58%.

Van de scholen met een stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit in 2019/2020 zette driekwart (76%) van de scholen tenminste één Gezonde School-activiteit in. In 2020/2021 was dit percentage iets gestegen naar 80% en in 2023 was dit 79%. In 2023 hebben 82% van de scholen aan de slag waren met de Gezonde School-aanpak een Gezonde School-activiteit ingezet. Dit is een groei vergeleken met het begin van de vorige programmaperiode.

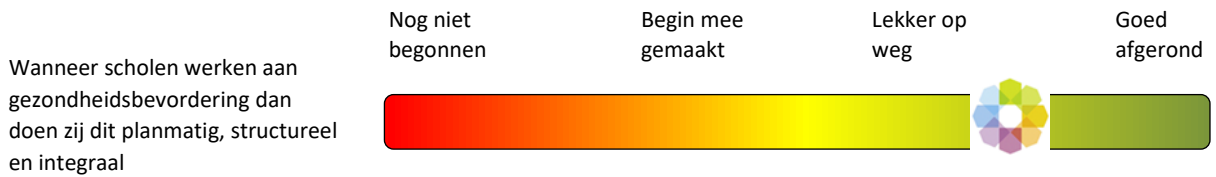
Blijvend aan de slag met de Gezonde School-aanpak

Naar schatting is in 2023 een kleine helft van alle scholen die werken met de Gezonde School-aanpak hiermee blijvend aan de slag. Van 759 schoollocaties zijn een of meerdere themacertificaten verlopen (deze themacertificaten hadden dus een einddatum in 2023). Daarvan hebben 371 schoollocaties een of meerdere themacertificaten verlengd. Dat betekent dat na drie jaar 49% van de themacertificaten voor nog een periode van drie jaar wordt verlengd door scholen. Dat is een daling ten opzichte van 2022 waarin 76% van de themacertificaten voor nog een periode van drie jaar wordt verlengd door scholen. In 2021 was dit ook 50%.

Verder blijkt uit tabel 6 en 7 (zie § 2.1) dat in 2023 in totaal 1663 schoollocaties samen 2.403 themacertificaten hebben. Dus 759 schoollocaties (46% van de scholen met een vignet) hebben meer dan één geldig themacertificaat. In 2022 was dit 44% en in 2021 was dit nog 41%. Deze scholen zijn dus op meerdere leefstijlthema's aan de slag zijn met de Gezonde School-aanpak. Naar verwachting is het aantal scholen dat blijvend aan de slag is met de Gezonde School-aanpak in werkelijkheid nog groter. Sommige scholen kiezen er immers voor kiezen om themacertificaten niet te verlengen, maar wel te blijven werken volgens de Gezonde School-aanpak.

Wat is de voortgang op doel 3?

Wanneer bovenstaande activiteiten en resultaten worden bekeken in relatie tot het doel, blijkt het volgende:

Doel 3

De voortgang op dit doel lijkt goed. De Gezonde School-aanpak wordt continu verstevigd en geactualiseerd op basis van wetenschappelijke inzichten en actuele ontwikkelingen. Ook het vignet en bijbehorende thema's worden continu geactualiseerd. Blijvend aan de slag zijn in ieder geval de scholen met een vignet Gezonde School. Het percentage scholen dat hun vignet verlengd is in 2023 gestegen en bijna de helft van de scholen met een vignet heeft meerdere themacertificaten.

De Gezonde School-activiteiten worden via verschillende wijzen onder de aandacht gebracht en dat is terug te zien in de cijfers. Het aandeel scholen dat Gezonde School-activiteiten via de regelingen inzet is de laatste jaren aanzienlijk gestegen. Inmiddels is de gewenste 80% van de scholen die gebruik maakt van de Gezonde School-aanpak en Gezonde School-activiteiten inzet behaald.

2.4 Optimaliseren van netwerk en trainingsaanbod professionals

Doel

4

Het netwerk aan professionals dat op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is in omvang toegenomen en het trainingsaanbod voor deze professionals is geoptimaliseerd.

Het vierde strategisch doel is gericht op professionals die in en om een school werken aan het stimuleren van een gezonde leefstijl van de leerlingen en studenten. Het doel is gericht op het verstevigen van het netwerk van deze professionals, de diversiteit van professionals te doen toenemen en bij hen de kennis en vaardigheden over de Gezonde School-aanpak te vergroten. Om te bepalen of het doel gehaald is wordt gekeken naar resultaten op het gebied van verbreding van het netwerk Gezonde School, samenwerkingsactiviteiten met leraren- en docentenopleidingen, uitkomsten van het ZonMW onderzoek condities Gezonde School, en het professionaliseringsaanbod Gezonde School.

Toename netwerk en bekendheid Gezonde School

Verbreding netwerk Gezonde School

Een belangrijk doel is verbreding van de netwerken Gezonde School. Gezonde School onderneemt diverse activiteiten, ook samen met landelijke partners, om het programma Gezonde School onder de aandacht te brengen van lokale professionals die op en rond de school werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd. Denk bijvoorbeeld aan JOGG-regisseurs, JLE-makelaars, JGZ-verpleegkundigen, beleidsmedewerkers van gemeenten, medewerkers van MEE etc.

- Er is periodiek overleg tussen Gezonde School en JOGG om te kijken wat nodig is om de regionale en lokale samenwerking tussen de programma's te versterken. Gezonde School-adviseurs worden actief gevraagd naar de samenwerking en gestimuleerd contact te leggen met JOGG-regisseurs en -adviseurs en bijeenkomsten van JOGG te bezoeken. JOGG is uitgenodigd bij het overleg van de Gezonde School-contactpersonen. Op verzoek is in Noord-Brabant gefaciliteerd in uitwisselbijeenkomsten waarbij het versterken van de regionale samenwerking centraal stond. Ook is de informatievoorziening van beide programma's geactualiseerd en gedeeld om zo de kennis over beide programma's en de samenhang daartussen bij de achterbannen te vergroten.
- Gezonde School en Gezonde Kinderopvang informeren elkaar over en betrekken elkaar bij wederzijdse ontwikkelingen. Het reeds bestaande online platform van Gezonde Kinderopvang is, op basis van hun ervaringen en voorbeelden, gekozen als voorbeeld voor de ontwikkeling van het Leerplein, in samenwerking met dezelfde bouwers. Daarnaast is een start gemaakt met collega's van Gezonde Kinderopvang om de keuzemodule Gezonde leefstijl voor onderwijsassistenten en pedagogische medewerkers te ontwikkelen.

- Samen met de kennispartners van Welbevinden op School (Pharos en Trimbos) is er gewerkt aan de ontwikkeling van een professionaliseringstraject voor Gezonde School-adviseurs dat hen ondersteunt bij het begeleiden van scholen op het thema welbevinden.
- Samen met het landelijke netwerk de Beweegalliantie (Beweegcirkel VO) is er gewerkt aan de deskundigheidsbevordering Dynamische Schooldag binnen het VO.
- De Partner Update Gezonde School en Gezonde Kinderopvang is in 2023 vier keer verschenen conform planning. Het doel van deze online nieuwsbrief is het externe relatiernetwerk van Gezonde School en Gezonde Kinderopvang informeren over relevante ontwikkelingen binnen de programma's.
- Gezonde School en Welbevinden op School zijn door VWS gevraagd of zij hun bestaande programma's willen intensiveren om de mentale gezondheid binnen het onderwijs verder te versterken. Deze intensivering is een van de actielijnen binnen de landelijke Aanpak Mentale gezondheid: van ons allemaal. Deze samenwerking is in 2023 gecontinueerd:
 - De kennisbasis welbevinden is geactualiseerd en nieuwe inzichten zijn vertaald in de Gezonde School- aanpak en op thema welbevinden.
 - Er is aan de doelstellingen van het werkplan welbevinden gewerkt en aan het bereiken van gemeenten voor eind 2023 door middel van agendering en advisering bij gemeenten en samenwerking met partners:
 - Er is maandelijks afstemming met Trimbos en Pharos geweest.
 - Professionalisering van de Gezonde School-adviseurs op welbevinden door middel van overleg met Trimbos en Pharos (expertmeeting met aantal Gezonde School-adviseurs, waar liggen behoeften en ruimte om ondersteund te worden).
 - Er zijn kernboodschappen zijn ontwikkeld.
 - Er is een workshop gegeven over Welbevinden tijdens de Jeugddag in samenwerking met Trimbos en Pharos voor Gezonde School-adviseurs en gemeenten.
 - Er is een bijdrage geleverd aan het werkplan voor 2024.
 - Afstemming en voorbereidingen getroffen met partners Trimbos en Pharos voor uitwisselingsbijeenkomsten Leren van elkaar op het thema Welbevinden voor ervaren Gezonde School-adviseurs.
 - Afstemming en voorbereidingen getroffen voor inspiratie webinars over de thema's Psychosociale belasting en Slaap voor Gezonde School-coördinatoren op het MBO.
 - Er is zijn gesprekken georganiseerd in verband met het verder ontwikkelen van het scholingsaanbod voor het thema slaap (voor Gezonde School coördinatoren en -adviseurs) met de VU.
 - Op het gebied van communicatie zijn diverse werkzaamheden uitgevoerd:

- Er is onder andere meegedaan aan de week van de mentale gezondheid in mei en in oktober, er is feedback op diverse producten Welbevinden op School gegeven en het communicatieplan is aangescherpt.
- Op landelijk niveau wordt de samenwerking gezocht met bijvoorbeeld de programma's 'Nu niet zwanger', 'Kansrijke start' en het 'Nationaal Preventieakkoord (NPA)'.
- In oktober is een werkbezoek georganiseerd voor de Directeuren Publieke Gezondheid (DPG'en) en beleidsadviseurs van de 4 financierende ministeries (VWS, OCW, SZW en LNV), praktijkprofessionals van PO, VO en MBO hebben verteld en laten zien hoe Gezonde School in de praktijk wordt gebracht.
- Met het oog op de komst van een nieuwe website in 2024 is een programma van eisen opgesteld, waarin alle aspecten rond privacy, security, architectuur en techniek zijn vastgelegd.
- In 2023 is een inspiratiesessie georganiseerd voor alle samenwerkingspartners van de kennisinstututen en Gezonde School-adviseurs over het thema Mediawijsheid. Daarnaast hebben er twee kennissessies plaats gevonden voor dezelfde doelgroepen: een sessie over de brede blik op gezondheid, en een sessie om te verkennen op welke manier er meer thema overstijgend gewerkt kan worden aan een gezonde leefstijl op scholen.
- Ten behoeve van diverse ontwikkelingen is er contact met samenwerkingspartners geweest. Er is onder andere met Bureau Jeugd en Media een intensievere samenwerking geweest in 2023, voor bijvoorbeeld de doorontwikkelde Gezonde School-adviseur basistraining en de sessies blijvend aan de slag voor ervaren scholen.
- In aanloop naar de verkiezingen van november 2023 zijn enkele lobbyactiviteiten van samenwerkingspartners geweest, die Gezonde School openlijk gesteund heeft. Deze zichtbare steun sluit aan bij de nieuwe werkwijze voor lobby-activiteiten van Gezonde School; van 'nee', naar 'ja, mits..'. Doel hiervan is onder meer het vergroten van de zichtbaarheid van Gezonde School en het versterken van het merk en de positionering.
- Er is extra inzet gepleegd op het tijdig en volledig informeren van Gezonde School Adviseurs over de inhoud van het Ondersteuningsaanbod en de stimuleringsregelingen.

Samenwerkingsactiviteiten met de leraren- en docentenopleidingen

Sinds 2016 werkt Gezonde School samen met de Hogeschool Leiden aan het curriculum van de Post-HBO opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School (SSGS). In 2022 is een kwartiermaker aangesteld om de kaders in beeld te brengen voor de aansturing van de Post-HBO opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School. Deze verkenning heeft geleid tot inzichten in een positionering van SSGS binnen het programma Gezonde School vanaf 2023. Er is afgesproken dat de lerarenopleidingen een coördinator SSGS leveren, die onder aansturing van de projectleider Deskundigheidsbevordering valt. De coördinator is verantwoordelijk voor de inhoud van de opleiding, en zorgt voor afstemming met

programma Gezonde School. Met verschillende teams van het programma Gezonde School wordt nauw samengewerkt aan inhoudelijke doorontwikkeling, informatievoorziening en werving van deelnemers voor de opleiding SSGS. Er ligt een advies voor de doorontwikkeling van deze post-HBO naar het voortgezet en middelbaar onderwijs.

ZonMw onderzoek condities Gezonde School

Gefinancierd door ZonMw is er een onderzoek uitgevoerd door wetenschappers van de Universiteit Maastricht om te onderzoeken onder welke condities de Gezonde School-aanpak ertoe doet. Het onderzoek op scholen voor basis-, voortgezet onderwijs en het mbo laat zien dat met name de mate waarin de Gezonde School-aanpak daadwerkelijk is uitgevoerd op scholen en de mate van regionale ondersteuning vanuit de GGD-en bepalend zijn voor de effectiviteit. De mate van ondersteuning per regio is zeer verschillend. In 2023 zijn, in samenwerking met communicatie van Gezonde School, de uitkomsten van dit onderzoek gepresenteerd.

Professionaliseringsaanbod Gezonde School

Met het professionaliseringsaanbod ondersteunt Gezonde School al jaren de Gezonde School-adviseurs en Gezonde School-coördinatoren bij het implementeren van de Gezonde School-aanpak op scholen. Door het gedifferentieerd aanbod per onderwijstype (po, so, vo en mbo) sluit het aanbod goed aan onderwijs specifieke vragen en situaties. Daarnaast is het aanbod ook afgestemd op de kennis en ervaring van beginnende en gevorderde Gezonde School-coördinatoren. Ook in 2023 zijn de trainingen en scholingen weer geëvalueerd, en zijn inzichten gebruikt om het aanbod nog beter af te stemmen op behoeften en wensen van (potentiële)deelnemers.

In 2023 is samen met de kennispartners het professionaliseringsaanbod (door)ontwikkeld en aangeboden aan onderwijsprofessionals, Gezonde School-adviseurs en JGZ-professionals. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen aanbod voor beginnende professionals en professionals die al langer werken met de Gezonde School aanpak. Er zijn basistrainingen over de Gezonde School-aanpak aangeboden aan startende Gezonde School-coördinatoren en -adviseurs. Voor meer ervaren Gezonde School-coördinatoren (sectorgericht) en -adviseurs zijn er thema specifieke trainingen, webinars en intervisiebijeenkomsten aangeboden.

Om de kennis over Gezonde School te borgen, is ingezet op kennisoverdracht en het inspireren en leren van elkaar. Er is een online Leerplein ontwikkeld waarbinnen het gehele scholingsaanbod een plek krijgt. Het Leerplein is gepilot bij de Gezonde School-adviseurs, Gezonde School-coördinatoren en onderwijsprofessionals. Ook is er gestart met de ontwikkeling van een nieuwe themaspecifieke e-learning Voeding voor Gezonde School-adviseurs, in nauwe samenwerking met het Voedingscentrum, met de opleverdatum van april 2024. Daarnaast is Gezonde School is aangesloten bij Gezonde Kinderopvang in verband met de ontwikkeling van het keuzedeel Gezonde leefstijl voor studenten in de richting van pedagogisch werk/onderwijsassistent.

Professionaliseringsaanbod Gezonde School-coördinatoren

Voor Gezonde School-coördinatoren werkzaam op een school waaraan het Ondersteuningsaanbod is toegekend bestaat het aanbod uit:

- (1) de e-learning 'Maak kennis met Gezonde School' met een introductie op Gezonde School en handvatten om aan de slag te gaan.
- (2) online thematrainingen aan de hand van de pijlers van Gezonde School en een Gezonde School-aanpak basistraining. Deze zijn op maat gemaakt voor de verschillende onderwijstypen, en worden landelijk georganiseerd door het team Deskundigheidsbevordering. De trainingen worden gegeven door de experts van de verschillende kennisinstituten.
- (3) online trainingen Omgaan met weerstand* en Creëren van draagvlak.
- (4) online trainingen 'Blijvend aan de slag met Gezonde School' over borging.
- (5) online Leren van elkaar sessies*, waarbij onderlinge uitwisseling tussen scholen centraal staat.
- (6) Inspiratiewebinars* over verschillende thema's als Slaap, werken aan leefstijl op het mbo.

** Dit betreft nieuw aanbod in 2023.*

Voor Gezonde School-coördinatoren werkzaam op een school waaraan de stimuleringsregeling Relaties en Seksualiteit is toegekend, bestaat het professionaliseringsaanbod uit de onderdelen 1 t/m 5 zoals hierboven en daarnaast (6) webinar Liefde online die ingaat op onderwerpen zoals sexting, grooming en online dating aan de hand van de pijlers van Gezonde School.

Professionaliseringsaanbod Gezonde School-adviseurs

Voor Gezonde School-adviseurs bestaat het aanbod uit:

- (1) De e-learning 'Maak kennis met Gezonde School' met een introductie op Gezonde School en handvatten om aan de slag te gaan.
- (2) online basistraining Werken met de Gezonde School-aanpak.
- (3) fysieke basistraining Werken met de Gezonde School-aanpak.
- (4) E-learning over de thema's Roken alcohol drugs, en welbevinden.
- (5) E-learning over de samenwerking met de JGZ.
- (6) interactieve workshop Gezonde School/Test je leefstijl mbo. Tijdens deze workshop wordt een plan gemaakt om de Gezonde School-aanpak succesvoller in te kunnen zetten in het mbo, aan de hand van verschillende scenario's en een uitgebreide kennisoverdracht over de organisatiestructuur in het mbo.
- (7) Leren van Elkaar sessies voor beginnende en ervaren Gezonde School-adviseurs*.
- (8) Kennissessies over verschillende thema's, bv Ouderbetrokkenheid, Slaap en Mediawijsheid*.
- (9) Training Contextgericht werken waarbij wordt ingegaan op de verschillende rollen die een Gezonde School-adviseur heeft en hoe je deze rollen inzet in de complexe omgeving van een school*.

** Dit betreft nieuw aanbod in 2023.*

Deelname en tevredenheid professionaliseringsaanbod Gezonde School

In 2023 was het volgen van een training voor scholen geen verplichting om te kunnen voldoen aan de voorwaarden van het ondersteuningsaanbod. Als gevolg daarvan hebben minder Gezonde School-coördinatoren de online thematraining gevolgd dan in voorgaande jaren, toen de training nog een verplicht onderdeel was. Deelname aan het professionaliseringsaanbod was overigens nog wel verplicht voor scholen die deelnamen aan de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 5 en 6. De tabellen 13 en 14 laten zien hoeveel Gezonde School-coördinatoren vanuit

respectievelijk het ondersteuningsaanbod als de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit hebben deelgenomen aan het professionaliseringsaanbod. Tabel 15 laat zien hoeveel Gezonde Schooladviseurs hebben deelgenomen aan het professionaliseringsaanbod

Tabel 13. Aantal, deelname en (gemiddelde) waardering professionaliseringsaanbod Gezonde Schoolcoördinatoren met ondersteuningsaanbod.

Professionaliseringsaanbod	Aantal trainingen	Aantal deelnemers**	Waardering per training
Online thematrainingen* (Voeding, Welbevinden, Bewegen en sport, Milieu en natuur, Roken, Alcohol- en drugspreventie)	jan/feb 2023: 12x sept/dec 2023: 16x	348	5.5 – 10.0
Online trainingen weerstand/ draagvlak	Jan/feb 2023: 3x Nov 2023: 1x	27 9	8.7 – 9.3
Blijvend aan de slag met Gezonde School	Jan 2023: 2x	29	8.2-8.3

*Op maat voor primair-, voortgezet- en gespecialiseerd onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

** De Gezonde School-coördinatoren konden aan meerdere onderdelen deelnemen

Tabel 14. Deelname en waardering professionaliseringsaanbod Gezonde Schoolcoördinatoren met een stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit.

Professionaliseringsaanbod	Aantal trainingen	Aantal deelnemers	Waardering per training
Online thematrainingen* (Relaties en seksualiteit)	jan-april 2023: 7x sep-nov 2022: 6x	191	6.7 – 8.5
Online trainingen weerstand/ draagvlak	november 2023: 1x	21	7.2
Webinar Liefde online	maart 2023: 1x	33	8.4

*Op maat voor primair-, voortgezet- en gespecialiseerd onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

Tabel 15. Deelname en waardering professionaliseringsaanbod Gezonde Schooladviseurs.

Professionaliseringsaanbod	Aantal trainingen	Aantal deelnemers	Waardering per training*
Basistraining (fysiek of online)	jan-mei 2023: 2x sep-nov 2023: 2x	30 32	8 8
Leren van elkaar voor beginnende GSAs	jan – maart 2023: 2x	20	n.b.
Leren van elkaar voor gevorderde GSAs	jan-maart 2023: 2x	10	n.b.
Training contextgericht werken	nov 2023: 1x	10	n.b.
Kennissessie ouderbetrokkenheid	sep-okt 2023: 2x	89	8
Kennissessie Mediawijsheid	sep 2023: 1x	64	8
Introductie/rondleiding GS	Sep 2023: 1x	18	n.b.

*Omgerekend vanaf een 5-punts Likertschaal

n.b.= niet bekend

Tabel 16. Scholingen en trainingen voor kennisexperts/trainers Gezonde School (voor alle regelingen) dus Ondersteuningsaanbod, Relaties en Seksualiteit en Gezond en Veilig Werken

Professionaliseringsaanbod	Doelgroep	Datum trainingen	Aantal deelnemers	Waardering per training*
Werkessie deskundigheidsbevordering voor Gezonde School Coördinatoren	Trainers en GSA's	jan 2023	12	n.b.
Inspiratiemiddag: Samenwerken aan gezonde leefstijl in het mbo	GSC's en GSA's	feb 2023	60	8.2
Leren van elkaar - train de trainer	Trainers en GSA's	okt 2023	17	9
Kennismiddag	Kennispartners en GSA's	maart 2023	25	8.2
Inspiratiemiddag	Kennispartners en GSA's	sep 2023	22	8.2

*Omgerekend vanaf een 5-punts Likertschaal

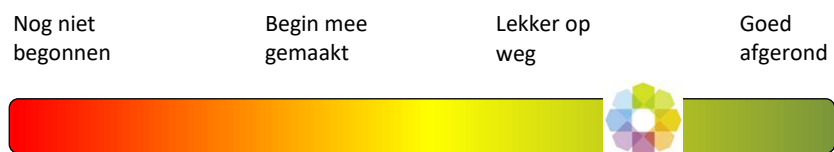
n.b.= niet bekend

Zoals te zien in tabel 13 t/m 16 zijn deelnemers behoorlijk tevreden over het professionaliseringsaanbod Gezonde School in 2022. Zowel de Gezonde School-adviseurs als de Gezonde School-coördinatoren beoordelen nagenoeg alle trainingen met een 7 of hoger. De nieuwe trainingen scoorden zelfs hoger dan een 8.

Wat is de voortgang op doel 4?

Wanneer bovenstaande activiteiten en resultaten worden bekeken in relatie tot het doel, blijkt het volgende:

Het netwerk aan professionals die op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is in omvang toegenomen en het trainingsaanbod voor deze professionals is geoptimaliseerd.

Doel 4

De voortgang op dit doel is goed. Het professionaliseringsaanbod Gezonde School is in 2023 doorontwikkeld op basis van behoefte en wetenschappelijke inzichten. Het aanbod wordt nog steeds goed gewaardeerd door de Gezonde school-adviseurs en de Gezonde school-coördinatoren. Er zijn helaas geen nieuwe podcasts en e-learnings ontwikkeld in 2023. De samenwerking en afstemming in

de regio met JOGG gaat goed. De intensievere samenwerking met de post-HBO opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School (SSGS) zal op lange termijn bijdragen aan meer professionals in het onderwijs met kennis van het werken aan en het belang van een gezonde leefstijl van leerlingen en studenten, en er ligt een advies om dit uit te breiden naar het voortgezet en middelbaar onderwijs.

2.5 Verankering in lokale en regionale netwerken en beleid

Doel
5

Het programma Gezonde School is steviger verankerd in het lokale en regionale gezondheids(bevordering)beleid en in bijbehorende bestaande structuren en netwerken.

Dit doel heeft betrekking op landelijke en lokale borging van het programma Gezonde School. Ook in 2023 zijn activiteiten ondernomen die bijdragen aan het resultaat in 2024. Denk aan het versterken van de lokale en regionale netwerkstructuur voor de werkzaamheden van de Gezonde School-adviseurs. Enerzijds door het maken van faciliterende producten, anderzijds door in te zetten op meer capaciteit van de Gezonde School-adviseurs en directe financiële ondersteuning voor de GGD. Om de voortgang op dit doel te bepalen is gekeken naar ontwikkelopgave lokale en regionale borging, de rol van de Gezonde School-adviseurs, capaciteit en financiering van de GGD-en, en stimulering gemeenten.

Ontwikkelopgave lokale en regionale borging

Een van de speerpunten van het programma was een verkenning naar de sterkere regionale borging van Gezonde School en de rol die de GGD-en hierin kunnen spelen. De verschillende tools die zijn ontwikkeld door vijf ontwikkelgroepen, met daarin onder andere Gezonde School-adviseurs en medewerkers van het landelijk programmateam, zijn inmiddels via GGD GHOR Kennisnet toegankelijk gemaakt voor de Gezonde School-adviseurs.

Om te zorgen dat Gezonde School-adviseurs scholen kunnen ondersteunen, hebben gemeenten een belangrijke rol in het beleid en de financiering. Het programma Gezonde School heeft diverse activiteiten uitgevoerd om GGD-en te stimuleren Gezonde School onder de aandacht te brengen bij gemeenten en aan te sluiten bij lopende initiatieven:

- Er is een factsheet ontwikkeld over hoe collectieve preventie in het onderwijs kansen biedt om uitvoering te geven aan de doelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Door de verbinding te maken met Gezonde School kunnen gemeenten in samenwerking met het onderwijs een belangrijke bijdrage leveren in het realiseren van een gezonde generatie 2040. De factsheet is verspreid onder Gezonde School-adviseur contactpersonen.
- In samenwerking met Welbevinden op school (samenwerking met Trimbos en Pharos) is een workshop verzorgd op de Voor de Jeugddag 2023. Hieraan namen veel gemeenten deel, en de Gezonde School-adviseurs zijn hierover geïnformeerd.
- Samen met JOGG is op landelijk niveau geïnvesteerd in het verbeteren van de samenwerking op regionaal niveau. De regionale invulling van een gezamenlijke opdracht voor beide programma's is bij de GGD-en gestimuleerd.

- Bij het vervolg van het stimuleringsprogramma Gezonde Relaties & Seksualiteit (tranche 3) is vanuit het landelijk programma aan GGD-en gevraagd extra in te zetten op het betrekken van gemeenten. In de praktijk blijkt dat het voor GGD-en lastig is om hier stappen in te zetten omdat gemeenten andere prioriteiten hebben. Dit blijkt ook uit de gesprekken met DPG'en tijdens de werkbezoeken waarin de betrokkenheid van gemeenten een van de gespreksonderwerpen is. Er is ook een interactieve sessie georganiseerd tijdens de DPG Raad van GGD GHOR Nederland om bij de Directeuren Publieke gezondheid Gezonde School en de rol van de GGD-en daarbij onder de aandacht te brengen.
- Naar aanleiding van de uitkomsten van het ZonMw onderzoek uitgevoerd door de Universiteit Maastricht en de ontwikkeling van het nieuwe Meerjarenplan is de uitvoering van Gezonde School en de betrokkenheid van gemeenten ook meerdere malen geagendeerd in de vereniging van GGD GHOR Nederland. Met de inrichting van een nieuwe vereningsstructuur heeft Gezonde School een goede plek gekregen onder de Bestuurcommissie Jeugd.
- De ontwikkeling van het datadashboard biedt GGD-en de mogelijkheid om op basis van gerichtere data het gesprek met gemeenten te voeren over Gezonde School.

Rol Gezonde School-adviseurs

Gezonde School-adviseurs begeleiden scholen bij het implementeren van de Gezonde School-aanpak. Omdat iedere school uniek is, is een contextgerichte manier van het begeleiden bij de Gezonde School-aanpak noodzakelijk. Om de Gezonde School-adviseurs bewust te maken van en aan te moedigen te werken met zo'n contextgerichte aanpak hebben de Universiteit van Maastricht en het programma Gezonde School in 2022 een training ontwikkeld. Door de inzet van de training en het gebruik van de rollen werden deelnemers zich er bewust van dat veranderingen in de context van een school kunnen leiden tot verandering in het (soort) begeleiding dat je als Gezonde School-adviseur biedt. Binnen het professionaliseringstraject werd voor de ervaren Gezonde School-adviseurs de training Contextgericht werken tweemaal georganiseerd in 2023. De training is goed gewaardeerd.

Capaciteit en financiering GGD-en

Het is belangrijk dat er voldoende capaciteit is bij de GGD-en voor de lokale ondersteuning van de uitvoering van het programma Gezonde School. De mate waarin Gezonde School-adviseurs deel kunnen nemen aan lokale en regionale netwerken en structuren is vooral afhankelijk van de GSA-capaciteit die per GGD beschikbaar is. Deze capaciteit blijkt sterk te wisselen tussen de GGD-regio's, het aantal Gezonde School-adviseurs per GGD-regio varieert van 1 tot 44. In 2023 waren er 378 Gezonde School-adviseurs actief in de uitvoering van de regelingen bij GGD-en (bron: CMS december 2023). Dat de variatie in aantal Gezonde School-adviseurs per GGD groot is, is ook gebleken uit het ZonMw onderzoek dat is uitgevoerd door de Universiteit Maastricht in samenwerking met o.a. acht GGD-en. Diverse GGD regio's beschikken over een aantal basis fte's voor Gezonde School/gezondheidsbevordering op school, terwijl andere regio's enkel afhankelijk zijn van scholen die vanuit het landelijk programma Gezonde School een subsidie toegekend krijgen (onderdeel daarvan is namelijk ondersteuning vanuit de GGD). Deze regionale verschillen uiteten zich in de implementatiegraad, namelijk hoe succesvol gezondheidsbevordering geïmplementeerd is in de

scholen. Het gerealiseerde ondersteuningsniveau voor gezondheidsbevordering op scholen bleek één van de belangrijke condities te zijn om een hoge implementatiegraad op scholen te bereiken, maar door verschil per GGD-regio in capaciteit van Gezonde School-adviseurs kan er niet in elke regio optimaal worden voldaan aan de gevraagde ondersteuning. In de GGD-regio's waar Gezonde School structureel onderdeel uitmaakt van het gemeentelijke preventiebeleid, is de mate van implementatie en borging het grootst. Daar is ook ruimte voor deelname aan lokale en regionale netwerken, omdat dit dan een van de taken is van de Gezonde School-adviseur.

Stimulering gemeenten

In Nederland zijn 342 gemeenten (peildatum 1-1-2024). Er zijn 50 gemeenten die geen enkele school hebben met een vignet Gezonde School, ten opzichte van 53 in 2022. Er zijn in 2023 292 gemeenten met minstens één school met een vignet Gezonde School, ten opzichte van 289 in 2022. Dat is 85% van alle gemeenten. De gemeente Amsterdam heeft 54 scholen met een vignet Gezonde School, 61 gemeenten hebben slechts 1 school met een vignet. Van de 1663 scholen met een geldig vignet Gezonde School staan er 1300 in een JOGG-gemeente.

Vanuit het programma Gezonde School zijn diverse activiteiten uitgevoerd om GGD-en te stimuleren Gezonde School onder de aandacht te brengen bij gemeenten:

- Er zijn werkbezoeken aan enkele DPG-en afgelegd om Gezonde School en de rol van de GGD-en daarbij onder de aandacht te brengen.
- De Gezonde School-adviseurs hebben in 2023 informatie ontvangen over landelijke ontwikkelingen en de kansen die deze bieden in de regio.
- De samenwerking met JOGG en de regionale invulling van een gezamenlijke opdracht voor beide programma's is bij de GGD-en gestimuleerd.
- De ontwikkeling van het datadashboard biedt GGD-en de mogelijkheid om op basis van gerichtere data het gesprek met gemeenten te voeren over Gezonde School.

Daarnaast brengt GGD GHOR Nederland Gezonde School ook actief in bij initiatieven waarbij gemeenten zijn betrokken zoals het Nationaal Preventieakkoord, JOGG en ontwikkelingen rondom de Jeugdgezondheidszorg.

Wat is de voortgang op het doel?

Wanneer bovenstaande activiteiten en resultaten worden bekeken in relatie tot het doel, blijkt het volgende:

Gezonde School is steviger verankerd in het lokale en regionale gezondheids (bevorderings)beleid en in bijbehorende bestaande structuren en netwerken.

Nog niet begonnen

Begin mee gemaakt

Lekker op weg

Goed afgerond

Doel 5

De voortgang op dit doel is voldoende. In de meerderheid (85%) van de Nederlandse gemeenten zijn een of meerdere scholen met een vignet Gezonde School. Diverse activiteiten vinden vanuit het programma plaats in de ondersteuning naar Gezonde School-adviseurs. Er zijn producten ontwikkeld om lokale borging in de regio te versterken waarbij de GGD een belangrijk rol speelt. Ook wordt steeds duidelijker dat Gezonde School-adviseurs een centrale rol vervullen in gezondheidsbevordering op school. Echter uren en capaciteit varieert enorm per GGD waardoor gewenste inzet niet altijd en overal mogelijk is.

2.6 Legitimiteit van het programma

Doel
6

De legitimiteit van het programma - als hèt kanaal richting het onderwijs als het gaat om het bevorderen van een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers - is eind 2024 vergroot.

Dit strategische doel heeft betrekking op het belang en relevantie van het programma Gezonde School en of de aanwezigheid van het programma in Nederland gerechtvaardigd is. Dit doel is een van de belangrijkste ondersteunende doelen aan het behalen van het eerste doel, immers informatie en bewustwording gaat vaak vooraf aan actie en gedragsverandering. Voor doel 6 wordt enerzijds gekeken naar de vraag en interesse van het onderwijs in het programma en programmaonderdelen, anderzijds naar de activiteiten en resultaten van het programma om gezondheidsbevordering onder de aandacht te brengen bij het onderwijs en de rol van het programma bij landelijke initiatieven en netwerken.

Interesse en bereik van Gezonde School

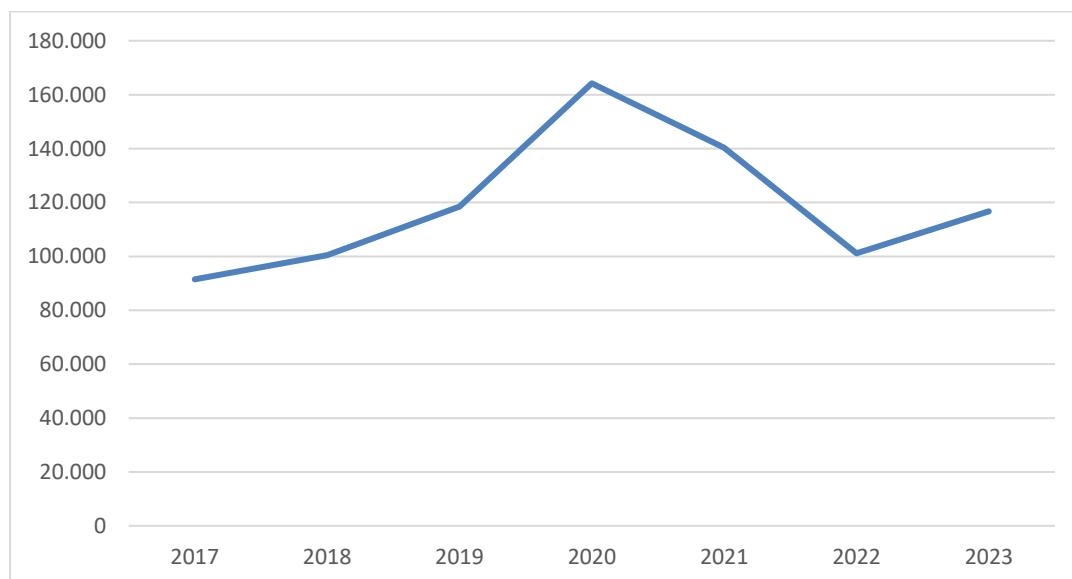
In 2023 zijn er vele activiteiten uitgevoerd op het gebied van communicatie. Zoals bijvoorbeeld de online campagne voorafgaand aan de openstellingsperiode voor de regelingen, branded content, lobby activiteiten, communicatietrajecten voor de intensiveringen en samenwerking met partners zoals Koningsspelen, Nationaal Schoolontbijt ed. Al deze activiteiten dragen voor een belangrijk deel bij aan bovengenoemd doel.

De interesse van onderwijsprofessionals in Gezonde School lijkt iets toe te nemen. Dit kan opgemaakt worden uit een toename van het aantal volgers op sociale media, uitkomsten uit het communicatieonderzoek¹² en een stijging in het website gebruik. Hieronder volgt een beknopte weergave:

- Tijdens de dialoogsessies die zijn georganiseerd in het kader van het nieuwe meerjarenplan hebben stakeholders aangegeven een grote rol te zien voor Gezonde School in het verder ondersteunen van een gezonde leefstijl bij leerlingen en studenten. Het belang van Gezonde School wordt daarmee onderschreven. Stakeholders geven aan zich samen met Gezonde School in te willen zetten om de ambitie te realiseren.
- Op basis van gebruikersonderzoeken is de website aangepast; verouderde informatie is verwijderd en bestaande informatie is geüpdatet en compacter opgeschreven. Deze herordening zorgt ervoor dat de website in z'n geheel compacter is geworden. Ook zijn specifieke ingangen per onderwijssector gecreëerd. Verder zijn verhalen toegevoegd aan de inspiratiewebsite Gezondeschool-inspiratie.nl. De focus daarbij ligt op thema's en onderwijssectoren met relatief het minste aanbod aan inspiratieverhalen.

¹² Zie voortgangsrapportage Gezonde School 2022.

- De vernieuwde huisstijl van het merk Gezonde School is dit jaar verder geïmplementeerd. Zo zijn nieuwe producten direct ontwikkeld in de nieuwe huisstijl en zijn verouderde producten opnieuw vormgegeven. Een aantal GGD-en heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid een regiologo in te zetten.
- De sociale media-kanalen dragen bij aan de zichtbaarheid en herkenbaarheid van het programma. In 2023 (1/1 - 20/12) is er op sociale media, nieuwssites, blogs, forums en dergelijke 1.649 keer gesproken over Gezonde School, waarvan 18% met een positief sentiment en 3% met een negatief sentiment. Voor de overige berichten geldt een neutraal sentiment.
- Op 20 december 2023 had Gezonde School 6389 volgers op Twitter, 1.768 volgers op Facebook en 9.077 volgers op LinkedIn. Daarmee is het aantal volgers op Twitter licht gedaald en op Facebook juist iets gestegen ten opzichte van eind 2022. Op LinkedIn is het aantal volgers wederom sterk gestegen.
- Het aantal nieuwsbrief abonnees blijft stijgen. Dat de nieuwsbrief in de zomer van 2022 gesplitst is per onderwijssector en 10 keer per jaar verschijnt ligt hier waarschijnlijk aan ten grondslag. In december 2021 waren er 6289 abonnees en vlak voor de splitsing naar onderwijssector in juni 2022 waren het er 6458. Eind 2023 is dit gestegen naar 7373 abonnees. Het aantal abonnees van de nieuwsbrief is ten opzichte van 2022 uiteindelijk dus wat gestegen.
- Het aantal geïnteresseerden voor de Partner Update Gezonde School en Gezonde Kinderopvang (voor werkrelaties van beide programma's) is ten opzichte van 2022 iets afgenomen. De Partner Update had eind 2023 371 abonnees ten opzichte van 393 abonnees in 2022.
- In de periode van 1 januari tot en met 31 december 2023 hebben 116.700 unieke bezoekers Gezondeschool.nl bezocht, waarvan 17% terugkerend. Dit is zonder de bezoekcijfers van gezondeschool.nl/inspiratie. De bezoekcijfers zijn exclusief ip-adressen van RIVM medewerkers. Er is dus een mooie stijging van het aantal bezoekers te zien, zoals te zien is in figuur 5. In totaal waren er 511.558 pageviews, waarvan 414.572 uniek. In totaal bekeken de (unieke) bezoekers iets meer pagina's dan in 2022, en bleven zij iets langer op de website dan in het voorgaande jaar; gemiddeld 1 minuut en 21 seconden per pagina.

Figuur 5. Aantal unieke bezoekers per jaar van www.gezondeschool.nl (vanaf 2021 exclusief IP-adressen van RIVM).

Activiteiten van de onderwijsraden naar scholen

De onderwijsraden hebben ook in 2023 verschillende activiteiten ondernomen om Gezonde School juist bij schooldirecties onder de aandacht te brengen.

- In 2023 heeft de PO-Raad op verschillende manieren het Programma Gezonde School onder de aandacht gebracht bij schoolorganisaties. Zo is er via de communicatiekanalen aandacht geweest voor de ontwikkelingen rondom Gezonde School. Hierbij werd gebruik gemaakt van de weekmail en sociale mediakanalen als LinkedIn, met berichten over aan het aanvragen van stimuleringsregelingen of verwijzingen naar evenementen. Daarnaast gaat de PO-Raad bij werkbezoeken en andere ledenbijeenkomsten met leden in gesprek over gezondheidsbevordering en deelname aan Gezonde School. Ook heeft de PO-Raad, in het kader van het ontwikkelen van de meerjarenstrategie, suggesties gedaan voor deelnemers aan de bijeenkomsten. Tot slot is de PO-Raad ook een verenigingscommissie Onderwijskansen gestart, waar thema's met betrekking tot gezondheidsbevordering / Gezonde School geagendeerd kunnen worden.
- Er is in 2022 een (tijdelijke) beleidsadviseur Gezonde School en Welbevinden aangenomen, die gesprekken voert met verschillende gremia binnen de VO-raad en haar leden. In 2023 is de opdracht aan de beleidsadviseur Gezonde School en Welbevinden verlengd, zij onderhoudt de netwerken en voert gesprekken met verschillende gremia binnen de VO-raad en haar leden. Gezonde School wordt genoemd in gesprekken die vanuit het bestuur of directie van de VO-raad worden gevoerd met de ministeries rondom bijvoorbeeld het Preventieakkoord en het Nationaal Programma Onderwijs. Daarnaast neemt de VO-raad deel aan diverse klankbordgroepen/ expertisegroepen rondom thema's als suicidepreventie, stress en sociale veiligheid. Ook worden via de (sociale) mediakanalen van de VO-raad regelmatig nieuwsberichten of aankondigingen met betrekking tot Gezonde School gedeeld en worden voorstellen of vragen voorgelegd aan de themacommissie School&Omgeving van de VO-raad.
- De MBO Raad heeft Gezonde School in 2023 onder de aandacht gebracht bij 12.000 abonnees van de algemene online nieuwsbrief. Daarnaast is aandacht aan Gezonde School gegeven in de Beleidsinformatie Beroepsonderwijs (BiB), een besloten nieuwsbrief voor de leden van de colleges van onder andere bestuur, bestuurssecretarissen, hoofden communicatie (1000 abonnees). Gezonde school is een vast agendapunt tijdens ledenbijeenkomsten en nieuwsupdates van het Platform Sport en Gezonde leefstijl van de MBO Raad. Dit platform heeft 36 leden en organiseert vier ledenbijeenkomsten per jaar. Het platform wil de scholen inspireren en enthousiasmeren om sport en een gezonde leefstijl structureel aandacht te geven en op te nemen in beleid en curriculum. Via LinkedIn pagina Vitaal mbo wordt berichtgeving over het werken aan gezonde leefstijlthema's gedeeld. Ook is er een workshop over het programma Gezonde School en bijbehorende stimuleringsregelingen verzorgd op twee conferenties speciaal gericht op medewerkers in het mbo.

Samenwerking met Landelijke thema- en kennisinstututen

Net als in voorgaande jaren is ook in 2023 nauw samengewerkt met het Landelijk Overleg Thema instituten (LOT-i) in productontwikkeling, regelingen, deskundigheidsbevordering, deelname aan werkgroepen en aan de invulling en onderbouwing van de thema's van het programma Gezonde School. De LOT-i werkgroep jeugd heeft daarnaast input gegeven voor het jaarplan 2024 en de kennisinstututen zijn uitgenodigd voor dialoogsessies over het nieuwe meerjarenplan Gezonde School na 2024. Er worden kwartaalgesprekken gevoerd en er is een kennisdag en een inspiratiesessie georganiseerd teneinde de samenwerking verder te versterken.

Gezonde School geeft samen met Trimbos en Pharos uitvoering aan plannen van de programma's Welbevinden op School en Helder op School. Door deze intensievere samenwerking worden scholen eenduidig geïnformeerd en gestimuleerd met de thema's 'Welbevinden' en 'Roken, alcohol- en drugspreventie' aan de slag te gaan.

Bijdrage aan landelijke initiatieven ten behoeve van gezonde leefstijl op school

- Gezonde School werkt samen met Gezonde Basisschool van de Toekomst en neemt deel aan overleggen van de coalitie opschaling Gezonde Basisschool van de Toekomst.
- Gezonde School is betrokken bij de Beweegalliantie.
- Gezonde School maakt samen met Welbevinden op School onderdeel uit van de landelijk aanpak 'mentale gezondheid van ons allemaal'.
- Gezonde School neemt deel aan de coalitie Welbevinden.
- Gezonde School is lid van de landelijke Programmaraad Jong Leren Eten
- Gezonde School heeft input geleverd voor de strategiesessie over de samenwerking tussen JOGG, Jong Leren Eten en Gezonde School.
- Gezonde School heeft deelgenomen aan bijeenkomsten van Onderwijs – Agenda Natuurinclusief.
- Gezonde School overlegt met het Jeugd Educatiefonds over de mogelijkheid van aandacht voor gezonde voeding in het kader van de regeling schoolmaaltijden
- Gezonde School is met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in gesprek over ontwikkelingen rond Duurzame School
- Gezonde School heeft deelgenomen aan een strategiesessie over de EU-schoolfruitregeling

- Er vinden periodiek gesprekken plaats tussen Gezonde School en Gezonde Kinderopvang waarbij stil wordt gestaan bij gedeelde uitvoeringsvraagstukken en hoe we meer naar buiten toe kunnen laten zien dat beide programma in het verlengde van elkaar liggen en het werken aan gezonde leefstijl een doorlopende ontwikkeling is.
- Er vinden periodiek gesprekken plaats tussen Gezonde School en JOGG over hoe elkaar te versterken en kansen te identificeren om samen op te trekken bij landelijke politieke en maatschappelijke ontwikkelingen.
- Daarnaast zijn er vele verkennende gesprekken geweest met hele diverse bedrijven en organisaties: Vereniging Sport en gemeenten, Stichting School en Veiligheid, Opgroeien in een Kansrijke Omgeving, diverse lectoren

Wat is de voortgang op het doel?

Wanneer bovenstaande activiteiten en resultaten worden bekeken in relatie tot het doel, blijkt het volgende:

De legitimiteit van het programma als het kanaal richting het onderwijs als het gaat om het bevorderen van een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers - is eind 2024 vergroot.

Doel 6

De voortgang op dit doel is goed. De vele activiteiten die onder andere op communicatie vlak zijn uitgevoerd zoals de online campagne, lobbyactiviteiten en diverse trajecten hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan dit doel. Het aantal volgers op LinkedIn en Facebook is gestegen. De samenwerking met de kennis- en thema instituten is verstevigd door: samenwerking op actuele thema's, door afstemming over jaarplannen en optimalisatie van het scholingsaanbod. De onderwijsraden hebben in 2023 aandacht aan Gezonde School en gezondheidsbevordering in school besteed via eigen nieuwsbrieven, diverse werkgroepen en sociale mediakanalen richting hun achterban. Ook zijn de onderwijsraden een goede pleitbezorger voor de werkwijze en rollen van het programma richting landelijk beleid. Gezonde School heeft in 2023 weer gevraagd en ongevraagd haar expertise en kennis ten behoeve van lokale, regionale en landelijke initiatieven en organisaties kunnen delen. Expertise en kennis die ook wordt gevraagd en ingezet bij opstellen van landelijk beleid.

3. Conclusies en aanbevelingen

In 2023 zijn weer meer scholen in po, go, vo en mbo in aanraking gekomen met het programma Gezonde School en aan de slag gegaan met de Gezonde School-aanpak. In het programmaplan Gezonde School 2021-2024 zijn zes strategische doelen geformuleerd. Deze evaluatie laat de voortgang zien op deze doelen.

Eind 2023 werken ruim 3.300 scholen in het po, go, vo en mbo met de Gezonde School-aanpak. Dit komt neer op 43% van het totaal aantal scholen in Nederland. Dit zijn scholen die het ondersteuningsaanbod, de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit of regeling Gezonde School-impuls in 2021 hebben ontvangen, een toekenning hebben gekregen van de stimuleringsregeling Relaties en Seksualiteit voor het schooljaar 2022-2023 en/of een geldig vignet Gezonde School hebben. Het vo/vgo is het best vertegenwoordigd in de groep scholen die werkt met de Gezonde School-aanpak. Van de deelnemende scholen heeft gemiddeld 42% de financiële middelen besteed aan kwetsbare doelgroepen zoals gespecialiseerd onderwijs, vmbo basis/kader en mbo entree/ niveau 2 studenten, waarbij het percentage hoger was voor scholen die deelnamen aan de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit dan het ondersteuningsaanbod.

Strategisch hoofddoel 1: 40% van alle schoollocaties in Nederland werkt eind 2024 met de Gezonde School-aanpak.

Het eerste doel is qua deelnamegraad van het aantal scholen bereikt, namelijk Gezonde School heeft in 2023 ruim 40% van alle scholen in Nederland bereikt. Echter, dit is het tweede jaar dat het aantal vignetten en themacertificaten een daling laten zien. Het huidige hoge percentage is mede ontstaan door de financiële mogelijkheid in 2022 en 2023 om meer scholen te laten deelnemen aan de regelingen. De huidige groei van het percentage scholen dat werkt met de Gezonde School-aanpak lijkt dan ook afhankelijk van het aantal scholen dat deelneemt aan de regelingen. Om het huidige percentage te behouden, moeten er jaarlijks minimaal 900 scholen het reguliere ondersteuningsaanbod worden toegekend en meer dan 600 scholen de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit krijgen. Ook moet het huidig aantal scholen met een geldig vignet deze verlengen om ook daar geen terugval te krijgen, ook omdat er thema's zijn waarop geen themacertificaten meer worden uitgegeven. Het zou goed zijn om met de financierende ministeries VWS, OCW, SZW en LNV en opdrachtgevers deze noodzakelijke feiten te bespreken om in 2024 te blijven voldoen aan het eerste strategische doel van het programma.

De scholen die meedoen met de flankerende regelingen Jong Leren Eten en Gezond en Veilig Werken zijn niet meegeteld in het totaal van scholen die werken met de aanpak. Ongeveer de helft van deze scholen gaan door in een regeling of vignet na verloop van tijd. Wanneer de scholen meegerekend worden die werken met de Gezonde School-aanpak maar niet bekend zijn bij het programma zal de deelnamegraad hoger liggen. Echter deze scholen zijn nu niet bekend bij het programma, wat de noodzaak aantoont om deze scholen in beeld te kunnen krijgen.

Strategisch doel 2: Steeds meer scholen in het primair-, gespecialiseerd-, voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs vinden bij Gezonde School inspiratie en mogelijkheden om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan.

Op basis van de brede uitvraag die in 2022 is gedaan over de inrichting van processen en regelingen van Gezonde School, zijn er verbeteringen doorgevoerd voor de regelingen 2023-2024. Deze verbeteringen lagen er vooral op het terrein van communicatie, zoals het aanbieden van voorlichtingsbijeenkomsten en materialen over de regelingen. In 2023 is een online campagne gevoerd voorafgaand en tijdens de openstellingsweken. Met artikelen, visuals, banners en social media posts zijn scholen geïnformeerd over de regelingen en gestimuleerd een regeling aan te vragen. Dit was met succes, nooit eerder zijn er zoveel aanvragen gedaan en uiteindelijk is aan 1805 scholen een regeling toegekend. De stijging in belangstelling voor de regelingen kan geïnterpreteerd worden als 'meer scholen vinden het programma Gezonde School en willen graag aan de slag met de Gezonde School-aanpak'. Ook is er aandacht besteed aan scholen die geen toekenning van een regeling kregen: er is extra ingezet op mogelijkheden voor scholen om zonder toekenning wel aan de slag te gaan met gezonde leefstijlthema's volgens de Gezonde School aanpak. Hoewel er verbeteringen zijn doorgevoerd voor de regelingen 2023-2024, worden er volgens de Gezonde School-adviseurs nog wel kansen gemist in het leveren van maatwerk en in duurzame ondersteuning aan scholen.

Doel 3: Wanneer scholen werken aan gezondheidsbevordering dan doen zij dit planmatig, structureel en integraal, waardoor zij blijvend aan de slag zijn met gezondheidsbevordering.

De Gezonde School-aanpak wordt continue verstevigd en geactualiseerd op basis van wetenschappelijke inzichten en actuele ontwikkelingen. Ook het vignet en bijbehorende thema's worden continu geactualiseerd. Scholen met een vignet Gezonde School kunnen gezien worden als scholen die blijvend aan de slag zijn met de Gezonde School-aanpak. Naar schatting is een kleine helft van de scholen blijvend aan de slag met de Gezonde School-aanpak. In de meerderheid van de Nederlandse gemeenten zijn een of meerdere scholen met een vignet Gezonde School. Er zijn echter nog steeds gemeenten waar geen één school in de gemeente een vignet heeft. Het percentage scholen dat hun vignet verlengd is in 2023 gestegen en bijna de helft van de scholen met een vignet heeft meerdere themacertificaten. Echter, het tellen van het aantal verlengde vignetten of de aanvraag van extra themacertificaten van scholen die al een vignet hebben, is in werkelijkheid een onderschatting.

De Gezonde School-activiteiten worden via verschillende wijzen onder de aandacht gebracht: het aandeel scholen binnen de regelingen dat Gezonde School-activiteiten inzet is de laatste jaren aanzienlijk gestegen. Inmiddels is de gewenste 80% van de scholen die gebruik maakt van de Gezonde School-aanpak en Gezonde School-activiteiten inzet behaald. Een kanttekening hierbij is wel dat er voor de inventarisatie van de inzet van Gezonde School-activiteiten gebruik gemaakt wordt van de gerapporteerde informatie van scholen zelf. Deze data is foutgevoelig en kan vertekend beeld geven van de inzet van de activiteiten op scholen die werken met de Gezonde School-aanpak.

Doel 4: Het netwerk aan professionals die op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is in omvang toegenomen en het trainingsaanbod voor deze professionals is geoptimaliseerd.

Het professionaliseringsaanbod Gezonde School is in 2023 doorontwikkeld op basis van behoefte en wetenschappelijke inzichten. Om scholen goed te kunnen ondersteunen op alle pijlers is de inzet en de kennis en vaardigheden van de Gezonde School-adviseur belangrijk. Binnen het professionaliseringstraject werd voor de ervaren Gezonde School-adviseurs de training Contextgericht werken tweemaal georganiseerd in 2023. De training is goed gewaardeerd. Het overig aanbod wordt nog steeds goed gewaardeerd door de Gezonde school-adviseurs en de Gezonde school-coördinatoren. Het netwerk aan professionals die op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is ook in omvang toegenomen. De samenwerking en afstemming in de regio met JOGG gaat goed. De intensievere samenwerking met de post-HBO opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School (SSGS) zal op lange termijn bijdragen aan meer professionals in het onderwijs met kennis van het werken aan en het belang van een gezonde leefstijl van leerlingen en studenten, en er ligt een advies om dit uit te breiden naar het voortgezet en middelbaar onderwijs.

Doel 5: Het programma Gezonde School is steviger verankerd in het lokale en regionale gezondheidsbevorderingsbeleid en in bijbehorende bestaande structuren en netwerken.

De verankering van het programma Gezonde School blijkt onder andere uit het feit dat de meerderheid (85%) van de Nederlandse gemeenten een of meerdere scholen met een vignet Gezonde School hebben. Ook vinden diverse activiteiten vanuit het programma Gezonde School plaats in de ondersteuning naar Gezonde School-adviseurs van GGD-en. Er zijn producten ontwikkeld om lokale borging in de regio te versterken op scholen waarbij de GGD een belangrijke rol speelt.

Ook wordt steeds duidelijker dat Gezonde School-adviseurs een centrale rol vervullen in gezondheidsbevordering van de jeugd door inzet op thema's via de Gezonde School-aanpak. De inzet van de toegewezen ondersteuningsuren van deze professionals moet echter niet opgaan aan vragen van scholen over de werkwijze van aanvragen van regelingen of vignetten of administratieve ondersteuning daarbij. Het is dus zaak bij scholen en Gezonde School-adviseurs nog duidelijker te maken dat Gezonde School-adviseurs niet hoeven te ondersteunen bij administratieve vragen, maar dat het landelijk programma bij dit soort vragen kan helpen. Daarnaast varieert uren en capaciteit varieert enorm per GGD waardoor gewenste inzet niet altijd en overal mogelijk is. Ook wordt tijd gemist voor werving van nieuwe scholen, voor scholen die wel willen werken aan gezondheidsbevordering maar niet meedoen met een regeling, voor advisering van scholen die ooit hebben meegedaan aan een regeling in borging van activiteiten of beleid.

Doel 6: De legitimiteit van het programma - als hét kanaal richting het onderwijs als het gaat om het bevorderen van een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers - is eind 2024 vergroot.

In 2023 zijn er vele activiteiten uitgevoerd op het gebied van communicatie. Zoals bijvoorbeeld de online campagne voorafgaand aan de openstellingsperiode voor de regelingen, branded content, lobby activiteiten, communicatietrajecten voor de intensiveringen en samenwerking met partners zoals Koningsspelen en Nationaal Schoolontbijt. Al deze activiteiten dragen voor een belangrijk deel

bij aan bovengenoemd doel. Daarnaast is er progressie in het behalen van dit doel door de uitvoering van vele andere activiteiten en verbeterlagen. Het aantal volgers op LinkedIn en Facebook is gestegen. Met de kennis- en thema instituten wordt samengewerkt in het aanbod van actuele thema's, door afstemming over jaarplannen en optimalisatie van het scholingsaanbod. Het programma Gezonde School is goed vertegenwoordigd in allerlei landelijke overleggen en initiatieven ter bevordering van een gezonde leefstijl bij kinderen en jongeren, wat ten goede komt aan de legitimiteit van het programma. Gezonde School wordt gevraagd om haar expertise en netwerk te delen ten behoeve van landelijk beleid en lokale implementatie. Een aandachtspunt bij het vergroten van de legitimiteit van het programma is de meetbaarheid van de groei en bereik hiervan.

Conclusie voortgang 2023

Concluderend is te zien dat in 2023 voor alle doelen relevante activiteiten zijn uitgevoerd die bijdragen aan het behalen van de strategische doelen in 2024. Er is ook voortgang geboekt op alle doelen wat de impact van het programma vergoot: in 2023 zijn weer meer scholen en (onderwijs)professionals, lokale en landelijke organisaties aanraking gekomen met het programma Gezonde School. Er worden in dit derde programmajaar wel een aantal kansen en risico's zichtbaar.

- Het aantal themacertificaten voor Relaties en Seksualiteit is toegenomen. Dit komt door de stimuleringsregeling Relaties en Seksualiteit. Deze scholen hebben door de stimuleringsgelden het thema niet alleen kunnen agenderen, maar hebben het ook geborgd via de Gezonde School-aanpak. Deze aanpak blijkt effectief.
- Stimuleringsregelingen kunnen worden verantwoord met een themacertificaat. Dit is voor scholen een extra motivatie om een themacertificaat aan te vragen. Er bestaat een risico voor de toekomst wanneer de stimuleringsregeling Relaties en Seksualiteit weg zou komen te vallen en wanneer voor het ondersteuningsaanbod minder scholen zouden kunnen worden toegekend, namelijk of scholen dan nog wel gemotiveerd zijn om een themacertificaat aan te vragen. Het risico bestaat dat het aantal themacertificaten hierdoor afneemt.
- De huidige groei van het percentage scholen dat werkt met de Gezonde School-aanpak lijkt afhankelijk van het aantal scholen dat deelneemt aan de regelingen, in 2023 hadden van de scholen die via een van de twee regelingen aan de slag waren met de Gezonde School-aanpak 82% een Gezonde School-activiteit ingezet dankzij de regelingen. Dit lijkt dus zeer effectief. Wanneer de regelingen worden afgebouwd is het risico dat dit percentage afneemt.
- Voor sommige strategische doelen blijft de meetbaarheid ervan een uitdaging is. Het is aan te bevelen hier in de toekomst alert op te blijven, bijvoorbeeld bij de definitie en monitoring van kwetsbare doelgroepen in het nieuwe meerjarenplan.
- De grote variatie in capaciteit in uren en financiële mogelijkheden van GGD-en bepaalt in hoeverre nieuwe scholen en gemeenten worden benaderd of kunnen worden begeleid bij borging van Gezonde School-aanpak.
- Voorts is er helaas geen zicht op scholen die wel werken met de Gezonde School-aanpak of anderszins integraal, structureel en planmatig werken aan leefstijl en gezondheidsbevordering in de school doordat deze zich niet kunnen of willen registreren of het programma niet kennen. Beter zicht op alle scholen in Nederland en hun inzet op gezondheidsbevordering en gezonde leefstijl van leerlingen en studenten kan een verrijking zijn.

Aanbevelingen

- ***Blijf scholen die geen toekenning hebben gekregen motiveren***
Er zijn steeds meer scholen die willen deelnemen aan een regeling, maar niet alle scholen kunnen een toekenning krijgen vanwege het subsidieplafond. Om ervoor te zorgen dat deze scholen gemotiveerd blijven ondanks het feit dat zij geen financiële ondersteuning krijgen is het zaak te blijven inzetten op de implementatie van de Gezonde School-aanpak.
- ***Benut de ondersteuning van de Gezonde School-adviseur zo optimaal mogelijk***
De Gezonde School-adviseur helpt scholen om te werken aan gezondheidsbevordering en het stimuleren van een gezonde leefstijl bij leerlingen en studenten. Zijn of haar kennis en vaardigheden om dit te doen is uniek en waardevol; evenals het feit dat de Gezonde School-adviseur het eerste aanspreekpunt is voor scholen. Maar de inzet van de toegewezen ondersteuningsuren van deze professional moeten niet opgaan aan vragen van scholen over de werkwijze van aanvragen van regelingen of vignetten of administratieve ondersteuning daarbij, wat nu nog al eens blijkt te gebeuren. Naast het wijzen op de informatie op de website info@gezondeschool.nl, is het onder andere van belang in scholingen van de Gezonde School-adviseurs te benadrukken dat hulp aan scholen rondom administratieve processen van de regelingen niet in het takenpakket van de Gezonde School-adviseur thuis hoort.
- ***Meer zicht op kwaliteit van en mate waarin de Gezonde School-aanpak daadwerkelijk is uitgevoerd en is geïmplementeerd op scholen***
Het blijkt dat de mate waarin de Gezonde School-aanpak daadwerkelijk is uitgevoerd op scholen, de kwaliteit van de ondersteuning door de Gezonde School-adviseur en de mate van regionale ondersteuning vanuit de GGD-en bepalend zijn voor de effectiviteit. De mate van ondersteuning per regio is zeer verschillend, waardoor het bereik verschillend is per regio maar ook consequenties heeft voor verschil in kwaliteit en implementatie van de Gezonde School-aanpak op de scholen zelf. Meer zicht hierin, door middel van bijvoorbeeld ook te evalueren op kwaliteitsindicatoren en voortgang op de pijlers van de aanpak, zou hierin helpend kunnen zijn.
- ***Meer inzetten op TestJeLeefstijl voor het mbo***
Vanuit Gezonde School kan er meer worden ingezet op TestJeLeefstijl.nl als de pijler signalering voor het mbo. Het aantal scholen dat aan TestJeLeefstijl.nl deelneemt neemt gestaag toe. Samen kunnen Gezonde School en TestJeLeefstijl.nl elkaar versterken en zorgen voor een groter bereik in het mbo.
- ***Zorg voor meer spreiding van de capaciteit van Gezonde School-adviseurs over de GGD regio's***
Op dit moment zijn het veelal de grotere GGD-en met veel capaciteit aan Gezonde School-adviseurs die, naast de landelijke financiering, ook met eigen middelen veel scholen kunnen bereiken. Dit zorgt voor een oneven redelijk verdeling van scholen per GGD regio die bereikt kunnen worden. Een dergelijke regeling is er wel vanuit het Stimuleringsprogramma Relaties & seksualiteit ('versterking van GGD-en') waar GGD-en heel blij mee zijn. Doorvoering van een

dergelijke wens bij andere regelingen vraagt echter om een nieuwe wijze van financiering in een nieuw kader en kan niet los worden gezien van de toekennings(criteria) van scholen.

- ***Optimaliseer doelen en het evaluatieproces voor een volgende programmaperiode***

In 2021 zijn de strategische doelen in gezamenlijkheid vastgesteld door het programmateam en opdrachtgevers. De onderliggende subdoelen helpen bij het vaststellen van de voortgang. Toch blijft een goed zicht op voortgang en succes van het gehele programma Gezonde School lastig, onder andere vanwege de meetbaarheid ervan. Voor een volgende programmaperiode is het goed om minder en meer concrete doelen te formuleren welke eenvoudig(er) meetbaar zijn zodat gericht gestuurd kan worden op optimalisatie, resultaten van het programma beter zichtbaar worden en het proces van evaluatie en voortgangsrapportages eenvoudiger en minder kostbaar wordt.

- ***Breng lokale en regionale samenwerkingen goed in kaart***

Het programma is lokaal steeds beter gepositioneerd en er is lokaal en regionaal steeds beter contact met lokale partners en belanghebbenden. Het verdient aanbeveling om voorafgaand aan een mogelijk volgende programmaperiode te achterhalen welke rol het programmateam Gezonde School kan opnemen om Gezonde School-adviseurs te ondersteunen bij het verstevigen van het lokale netwerk. Het lokaal of regionaal in kaart brengen van de samenwerking tussen onderwijs en gemeente én onderwijs en GGD kan hierbij helpend zijn.

- ***Ontwikkel een representatieve onderzoeksmethode voor inzicht in alle scholen in Nederland bijvoorbeeld door de digitale procestool***

De huidige vrijblijvende registratie door scholen via platformen van Gezonde School is niet toereikend om inzicht te verkrijgen in werkwijze van deze scholen. De huidige ambitie is om met een digitale procestool te gaan werken, evenals het afbouwen van de omvangrijke evaluatievragenlijsten welke nu worden afgenomen na inzet van de regelingen. Door het gebruik van de digitale procestool kunnen scholen die niet meedoen met de regeling of geen vignet hebben ook laagdrempelig geadviseerd worden. Op deze manier is veel meer inzicht te geven in de stand van zaken van werken aan gezondheidsbevordering van *alle* scholen in Nederland. Daarnaast zou de digitale procestool kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de implementatie van de Gezonde School-aanpak door beter, continue en adequaat inzicht van scholen die integraal, structureel en zo mogelijk planmatig werken aan gezondheidsbevordering en een gezonde leefstijl van leerlingen en studenten.